

UNIVERZITET U BEOGRADU
FILOZOFSKI FAKULTET

NIJE FILOZOFSKI ČUTATI

Beograd u rupi

Rupa u Beogradu

Priredili

Ognjen Radonjić i Nenad Makuljević

Beograd u rupi
Rupa u Beogradu

Priredili:

Ognjen Radonjić

profesor Filozofskog fakulteta
Univerziteta u Beogradu

Nenad Makuljević

profesor Filozofskog fakulteta
Univerziteta u Beogradu

Tehnički saradnici:

Milan Popadić

Mila Bakić

Zahvalnost:

*Upravi Filozofskog fakulteta na čelu sa
dekanom Miomirom Despotovićem, NIN-u,
Marki Žvaki, Ne davimo Beograd, Njuz.net-u,
Zorani Matijašević, Milanu Popadiću, Mili Bakić
i svim učesnicima konkursa.*

Predgovor	7
Inicijativa Nije filozofski ćutati: Vrlo kratka istorija	11
<i>Dubravka Stojanović</i>	
Podrška nastavnika i saradnika Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu protestima građana Srbije	23
Crna rupa Savamala	25
<i>Vjekoslav Vuković</i>	
Beograd na vodi, Beograđani u magli	31
<i>Milan Čulibrk</i>	
Grad u senci spomenika	39
<i>Nenad Makuljević</i>	
Beogradski simulakrum	45
<i>Ognjen Radonjić</i>	
Tragedija Savskog nasipa	55
<i>Dušan Čavić</i>	
Unesco uvrstio beogradske udarne rupe u svetsku kulturnu baštinu	61
<i>Viktor Marković</i>	
Spisak ilustracija	67

PREDGOVOR

Kao u bajci, 6.11.2020., zamenik gradonačelnika (Zamenik) gostovao je na Studiju B i po već ustaljenom obrascu odgovarao na naručena pitanja. Ovoga puta problem su bile rupe na Platou ispred Filozofskog fakulteta u Beogradu. Zamenik tom prilikom reče da razume građane zabrinute za svoju bezbednost, ali da moraju da se obrate pravoj adresi, a ne njemu. Izjavio je da zna da ljudi misle da je baš on nadležan za sve u Beogradu, ali za ovaj plato je, po njemu, nadležan Filozofski fakultet: „Taj plato pripada njima, a Grad Beograd ne održava taj plato... ali zato taj Fakultet zna da kritikuje ovu vladu i zna da kritikuje nas i ti njihovi profesori malo, malo pa nešto se bune. Neka srede taj plato. Danas će da izađe inspekcija, pa će dobiti kaznu, pošto su nadležni za taj plato. Sve to pripada njima“.

Istina je da Filozofski fakultet nikada nije izvodio radove na Platou. Uvidom u katastar se može ustanoviti da parcela broj 1806 ima ukupno 2.139 kvadratnih metara, pri čemu Fakultet ima pravo korišćenja, pa samim tim i obavezu održavanja, u delu parcele od 861 kvadratnog metra, to jest u delu parcele koji se nalazi pod zgradom Filozofskog fakulteta.

Rečju, Zamenik govori neistinu – Fakultet nema pravo korišćenja, pa samim tim ni obavezu održavanja dela parcele koji se nalazi oko zgrade. To je i logično jer je u pitanju prolaz koji spaja Vasinu sa Knez Mihailovom ulicom, to jest javna površina koju dnevno koristi veliki broj prolaznika. Takođe, uvidom u katastar belodano se može utvrditi da ova parcela nije u vlasništvu Fakulteta, već je državno vlasništvo.

Opet, čak i da je istina to što je Zamenik tvrdio, a nije, nikakvi radovi tu ne bi mogli da se izvode bez dozvole i nadzora Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda. Naime, prostor Platoa ispred Filozofskog fakulteta spada u okvire Prostorno kulturne istorijske celine „Područje Knez Mihailove ulice“, na osnovu rešenja Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda broj 177/4 od 6.4.1964.

Ne manje važno, na toj površini se nalaze rimske terme, što čini bilo kakve radove na ovoj površini posebno osetljivim.

Bilo kako bilo, komunalna inspekcija je došla i naložila sanaciju rupa na Platou šta god to značilo. U međuvremenu smo dobili informaciju da su gradske rupe počele da se šire i izvan svojih tradicionalnih staništa u prigradskim zonama i da im se u centralnim zonama značajno povećala gustina naseljenosti. Sučeljeni sa opcijama da se smejemo ili da plaćemo, odlučili smo se za prvu mogućnost. Zbog toga je inicijativa „Nije filozofski ćutati“ Filozofskog fakulteta u Beogradu, u saradnji sa NIN, Marka Žvaka, Njuz.net i Ne davimo Beograd otvorila konkurs fotografija, ilustracija i karikatura za izložbu „NajRupa (Beo) Grada“. Interesovanje građana za ovaj događaj je prevazišlo sva naša očekivanja zbog čega se nadamo da je, i u ovim smutnim vremenima, ova izložba uspela da izmami osmehe naših dragih sugrađana.

Ognjen Radonjić

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Nenad Makuljević

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

*Bogdan Đolić i Petar Spasić, Rupa, 2020.,
rad je proglašen za NajRupu na konkursu NajRupa (Beo)grada*

Dubravka Stojanović

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

INICIJATIVA NIJE FILOZOFSKI ĆUTATI: VRLO KRATKA ISTORIJA

Filozofski fakultet nije ćutao. Nije ćutao ni '68, ni '90-ih. Pa nije oćutao ni pobunu građana koju je pokrenuo fizički napad koji se dogodio u Kruševcu 23. novembra 2018. godine na Borka Stefanovića, tada predsednika Levice Srbije. Protesti građana su se održavali subotom od 18h, a ubrzo su se proširili na više desetina gradova Srbije, što je bio prvi značajan izraz nezadovoljstva naprednjačkim vlastima. U jednoj od prvih kritika pobunjenih građana Aleksandar Vučić je početkom decembra 2018. godine izjavio da neće ispuniti nijedan zahtev opozicije pa ni u slučaju da se okupi pet miliona građana na demonstracijama. Nakon toga je novonastali pokret, na predlog glumca Nikole Koje, napravio transparent #1od5miliona. Pokret je dobio ime!

A onda se javio Filozofski. Proglas koji je potpisalo 105 nastavnika i saradnika objavljen je 18. januara 2019. godine¹. Da bi se podudaralo sa protestima inicijativa je uzela ime #105od5miliona. Proglasom je izražena podrška građanima koji protestuju u gradovima Srbije, ali je izneta i analiza situacije u kojoj se Srbija nalazila. Zaključeno je da su građanima ukinute slobode, da su uružene institucije, da je parlamentarni sistem obesmišljen, da se građani progone i zastrašuju, da srpska ekonomija ima najsporiju stopu privrednog rasta u Evropi, kao i da vlast odustaje od evropskih integracija i dobrosusedskih odnosa, čime zemlju vodi u međunarodnu izolaciju. Zaključni deo teksta odnosio se na stanje u obrazovanju i nauci, s tim što je upozoreno da se obrazovni sistem urušava nesankcionisanjem plagijata i lažnih diploma, da se novim zakonima ugrožava autonomija univerziteta i da se dovodi u pitanje stvaranje naučnog podmlatka, čime se otvaraju vrata za ubrzanje odliva mozgova.

---

1 <https://pescanik.net/105-od-5-miliona/>

Proglas se završio nadom: „Zajedno sa drugim građanima u protestima, dobro znamo da je moguća drugačija, bolja Srbija od ove koju aktuelna vlast sistemski razara“.

Proglas se pokazao kao okidač jer je to prvi čin pobune koji je došao iz jedne javne institucije, i to upravo one koja je uvek bila predvodnica kritičkih pokreta u svim režimima. Bilo je to ohrabrenje i za druge, pa su se ubrzo priključili Fakultet političkih nauka, Pravni fakultet, Pravni fakultet Union, FDU, Filozofski fakultet Niš... Grupa profesora koji su se nazvali Univerzitetska podrška organizovala je peticiju koju je potpisalo oko 2000 nastavnika i saradnika srpskih univerziteta. Ohrabreni, organizovali su se advokati, javne ličnosti, pa zatim i druga strukovna udruženja. Bilo je jasno da se društvo budi i to upravo na način koji može da stvori trajnije okvire otpora. Preko profesionalnih udruženja i institucija krenulo je umrežavanje podrške, koja je bila važna podrška pojedincima na ulici, ali i koja je osnaživala i ohrabrivala društvo u celini.

Zanimljivo je kako je Proglas ocenjen u medijima. Profesor Medicinskog fakulteta Saša Živić ga je u Danasu odmah nazvao moćnim intelektualnim krikom², a Dragoljub Žarković je u Vremenu preneo tekst Proglasa i zaključio – „bez velikog filozofiranja, jezgrovit opis“³.

Dva novinska članka bavila su se upravo temom kako je bilo moguće da jedan proglas ostvari tako moćan društveni uticaj? Prof. Filozofskog fakulteta Ognjen Radonjić je izveo veoma zanimljivu analizu u svom članku objavljenom u NIN-u⁴. On je prethodno ponašanje srpskog društva teško traumatizovanog nasilničkim ponašanjem vlasti poredio sa zlostavljanim pojedincima koji čute. Zato je zaključio da značaj Proglasa nije bio u njegovom sadržaju već isključivo psihološke prirode, u prvom redu zbog toga što je probudio nadu u već potpuno izmučenom društvu. Ljudima na ulici bilo je važno što se oglasili zaposleni u instituciji koja ima neprikosnoven autoritet u društvu. Radonjić zaključuje da su tim „činom dosadašnji individualni istupi u borbi za slobodu prerasli u zajednički. Filozofski, institucija od velikog društvenog ugleda, još je jednom je na sebe preuzeo ulogu kohezivnog faktora u borbi za slobodu“.

---

2 Saša Živić, „Nedelja nacionalne sramote“, u: Danas, 22. januar 2019.

3 Dragoljub Žarković, „Častivi na Filozofskom fakultetu“, u: Vreme, 21. januar 2019.

4 Ognjen Radonjić, „Eho koji je pokrenuo lavinu“, u: NIN, 31. januar 2019.

U sličnom pravcu razmišljao je i Teofil Pančić, zasigurno jedan od najboljih novinskih pisaca današnjice. U svom tekstu objavljenom u Vremenu⁵ i on uočava fenomen da sam Proglas nije doneo kako je rekao spektakularno naučno otkriće, jer ko je sve o naprednjačkim vlastima hteo da zna znao je sve to i ranije. Onaj psihološki faktor koji je uočio Radonjić, Pančić je nazvao „dodatnom vrednošću“, nečim što svoj značaj dobije zbog tajminga, zbog atmosfere u društvu koji učine da neki događaj ili dokument postane okidač. Zato je Pančić zaključio: „Dodatna vrednost ovog čina je u njemu samom, u društvenom signalu ili indikatoru koji se njime odašilju u etar nad Srbijom. Objava ovog pisma je objava Početka.“ Doduše, mudro je a sada vidimo i tačno Pančić zaključio da Kraj može biti daleko...

---

5 Teofil Pančić, „Kratko pismo za dugo rastajanje“, u: Vreme, 31. januar 2019.

*Izložba Milije Nešića i Radeta Markovića,
Uzroci i posledice: razglednice iz autokratije, 12.mart 2019.,
u okviru programa Nije Filozofski ćutati, Filozofski fakultet u Beogradu.*

Izložba Dragoljuba Zamurovića, Vremeplov, 20.5.2019., u okviru programa Nije Filozofski ćutati, Filozofski fakultet u Beogradu

---

Veoma brzo posle objavljivanja Proglasa krenule su i prve konkretne akcije na Filozofskom fakultetu. Prva je bila izložba karikatura Predraga Koraksića Coraxa i Dušana Petričića koja je u novembru 2018. godine bila zabranjena i uklonjena iz biblioteke u Lazarevcu. Tu izložbu je odmah posle zabrane prihvatila tada opoziciona beogradska opština Stari grad, gde je u prepunoj sali održan skup podrške proteranim karikaturistima. Filozofski je izložbu organizovao u skladu sa njegovim suštinskim opredeljenjem da je on

akademska institucija u kojoj se neguje sloboda misli i govora, a u znak protesta protiv uvođenja zabrana u javni i kulturni život Srbije. I iz toga se vidi snaga te institucije, kao i hrabrost dekana prof. Miomira Despotovića da u jednoj državnoj instituciji otvori vrata ovim sigurno najslikovitijim kritičarima vlasti.

Izložba je odmah dovela do ideje da se organizuje i tribina na kojoj će karikaturisti, ali i profesori Filozofskog fakulteta govoriti o karikaturi kao slici vremena, ali i kao o istorijskom izvoru. Tribina je održana u prepunom amfiteatru Georgije Ostrogorski 7. februara 2019. godine, pod naslovom „Gledaj misli i govori slobodno“. U jednom trenutku tog popodneva izgledalo je da će doći do potpunog fijaska. Dan ranije Corax je javio da ima zdravstvene probleme. A svega nekoliko sati pre početka Tribine Dušan Petričić je javio da ima akutnu zdravstvenu komplikaciju i da ne može da dođe. Izgledalo je da će sve propasti. Stvar su spasili Milan Ćulibrk, glavni i odgovorni urednik NIN-a i kariaturista Marko Somborac, koji su baš u poslednjem trenutku uskočili, pa je Tribina na kojoj su govorili i profesori Filozofskog fakulteta Milan Ristović i Nenad Makuljević, odmah postala veliki događaj. Prepun amfiteatar jasno je govorio da Tribina treba da preraste u ciklus.

Naredne tribine već su bile dogovorene. Nedostajali su ime i logo pod kojim ćemo se okupljati. Na jednom neformalnom sastanku prof.

Ognjen Radonjić je smislio ime – Nije filozofski ćutati. Ne samo što je time naglašena tradicija Fakulteta, nego je to bio podsetnik direktoru RTS, Draganu Bujoševiću, koji je svojevremeno imao TV emisiju pod nazivom „Nije srpski ćutati“. Ali, sam sebe nije poslušao. Filozofski je bio tu da ga podseti.

Nedostatak likovnog znaka brzo je rešio lično Corax, nacrtavši Aristotela snažno otvorenih usta. Mogli smo da krenemo!

Redovne aktivnosti postale su izložbe i tribine pod zajedničkim naslovom „Nije filozofski ćutati“ (NFĆ). Osnovna ideja tribina je bila da se pretresu ključna pitanja koja bi detektovala različite nivoe krize u Srbiji. Bilo je važno da svaku tribinu osmisle, organizuju i vode profesori Filozofskog upravo da bi se pokazalo kakvim kapacitetima raspolaže fakultet i koliko je ekspertskog znanja tu skupljeno. Ukupno je održano 32 tribine, u tri ciklusa: februar - jun 2019, oktobar-decembar 2019, dok je treći ciklus koji je počeo u februaru 2020. godine prekinut 12. marta zbog pandemije korona virusa. Na tribinama su pokretane goruće teme koje su mogle dubinski da obrazlože uzroke krize u Srbiji. Posebna pažnja je bila posvećena slobodi medija⁶ i istraživačkom novinarstvu⁷, a zanimljiva je bila akcija u kojoj su dodeljivane „Počasne nacionalne frekvencije“ onim medijima koji su agresivnošću vlasti bliskih kanala i novina gurnuti na marginu javnog govora. Tako su frekvencije dobili NIN⁸, emisija Utisak nedelje⁹,

6 „Mediji i etika“, 7. mart 2019, govorili su prof. dr Ildiko Erdei, Gordana Suša, Svetlana Lukić, Tamara Skrozza, Nenad Živković.

7 „Čemu služi istraživačko novinarstvo“, 5. decembar 2019, govorili su prof. dr Radina Vučetić, Slobodan Georgijev, Stevan Dojčinović, Brankica Stanković

8 „Budi gađaNIN“, 17. oktobar 2019, govorili su Danica Popović, Filip David, Zoran Kesić, Dejan Tiago Stanković, Milan Čulibrk

9 „Čitaj kao što (ni)je napisano, slušaj kao što (ni)je rečeno, gledaj kao što (ni)je prikazano!“, 28. novembar 2019, govorili su Olja Bečković, Lila Radonjić, Snežana Stojadinović, Rade Ranković, Boban Trajković i Vlada Milić.

Izložba
Dragoljuba Zamurovića,
Vremeplov, 20.5.2019.

Peščanik¹⁰ i N1¹¹, a na tribinama posvećenim tim medijima govorili su vodeći novinari i njihovi gosti (zbog pandemije nisu održane tribine na kojima bi se počasna frekvencija dodelila Danasu, Novom magazinu i Vremenu). Izuzetno su bile važne i posećene tribine posvećene ekološkim problemima¹², na kojima su se otvarala pitanja kao što su mini hidroelektrane, divlja gradnja, Savski nasip, zaštita reka i vazduha.... Uz obaveznu politiku¹³, tu su bile i za fakultet veoma važne teme obrazovanja¹⁴, univerziteta¹⁵, nauke¹⁶ i akademskog šarlatanstva¹⁷.

Pitanja spoljne politike¹⁸ i krize u pravosuđu¹⁹ bila su posebno analizirana. Naročito je bila posećena tribina posvećena pitanjima duhovnosti na kojoj je, pored drugih učesnika govorio i vladika Grigorije²⁰.

10 „Cvet, slon ili bojkot“, govorili su Svetlana Lukić, prof. dr Snježana Milivojević, Raša Nedeljkov, Nemanja Nenadić, Sofija Mandić.

11 „Specijalni rat protiv nezavisnih medija i novinara“, 28. februar 2020, govorili su Miloš Milovanović, Žaklina Tatalović, Veljko Lalić, Irena Stević, Jelena Vasić.

12 „Ekološki protesti i ekološka svest u Srbiji“, 14. mart 2019, govorili su prof. dr Jelena Mrgić, prof. dr Ratko Ristić, Oliver Ilić, Dragan Simić; Vazduh, voda, zemlja - borbe građana Srbije za zdrav život. 21. novembar 2019, govorili su prof. dr Jelena Mrgić, Iva Marković, Aleksandar Jovanović Čuta, Oliver Ilić, Predrag Momčilović i Nenad Živković.

13 „Demokratija vs populizam“, 28. februar 2019, govorili su prof. dr Dubravka Stojanović, prof. dr Dragoljub Mićunović, dr. Vesna Pešić, Branislav Trifunović.

14 „Čemu/kome služi obrazovanje?“, 11. april 2019, govorili su prof. dr Katarina Popović, prof. dr Srbijanka Turajlić, Dejan Ilić, dr Predrag Krstić, dr Aleksandar Tadić

15 „Univerzitet između autonomije i odgovornosti“, 10. oktobar 2019, govorili su prof. dr Ognjen Radonjić, prof. dr Božidar Radenković, dr Slobodan Prvanović, prof. dr Miodrag Jovanović, prof. dr Milan Vukomanović

16 „Nauka, država, društvo“, 4. april 2019, govorili su prof. dr Staša Babić, akademik Dušan Teodorović, prof. dr Biljana Stojković, prof. dr Slobodan Perović.

17 „Protiv akademskog šarlatanstva!“, 7. novembar 2019, govorili su prof. dr Ivana Spasić, prof. dr Biljana Stojković, prof. dr Nenad Veličković, Dejan Ilić

18 „Srbija u simulakrumu evrointegracija“, 28. mart 2019, govorili su prof. dr Ognjen Radonjić, prof. dr Ivan Vujačić, prof. dr Nikola Samardžić, Boško Jakšić

19 „Pravosuđe i kriza“, 21. mart 2019, govorili su prof. dr Ivana Spasić, dr Miodrag Majić sudija Apelacionog suda u Beogradu, prof. dr Miodrag Jovanović, prof. dr Đorđe Pavićević

20 „Za društvo tolerancije“, 21. februar 2020, govorili su prof. dr Danijel Sinani, vladika Grigorije, prof. dr Rodoljub Kubat, doc. dr Vukašin Milićević.

O problemima mladih²¹ govorilo se posebno, kao i njihovim akcijama u okviru akcije Krov nad glavom²² i položaju levice²³. Jednu tribinu organizovali su studenti Filozofskog fakulteta koji su debatovali na temu „Šta će nam fakultet?“²⁴. Razlozi ekonomskog zaostajanja Srbije bili su posebno diskutovani²⁵. Tri tribine bile su posvećene uništavanju Beograda od trenutnih vlasti²⁶, što problemima vezanim za izgradnju Beograda na vodi, što onim koji se odnose na podizanje kič spomenika. Tribine su bile posvećene ulozi filma²⁷ i pozorišta²⁸, ali i televizijskog humora²⁹. Posebna tribina bila je posvećena događajima u Lučanima, gde su zaposleni u fabrici Namenska pred zgradom suda napadali roditelje poginulog radnika koji su tužili direktora³⁰. Nova „sezona“ za školsku 2019-2020. otvorena je Tribinom

-
- 21 „Politički i građanski aktivizam mladih“, 9. maj 2019, govorili su doc. dr Dragan Stanojević, prof. dr Dragan Popadić, Isidora Petrović, Miloš Baković Jadžić
- 22 „Krov nad glavom između prava i profita“, 24. oktobar 2019, govorili su doc. dr Milena Repajić, Ivana Kovačević, Danilo Ćurčić, Tatjana Aničić
- 23 „Gde je leвица u Srbiji?“, 16. maj 2019, govorili su prof. dr Jovo Bakić, prof. dr Đokica Jovanović, prof. dr Đorđe Pavićević, doc. dr Biljana Đorđević, Anja Ilić
- 24 „Šta će nam fakultet?“, 12. decembar 2019, govorili su Ognjen Tomić, Justina Šibul, Tatjana Bes, Ana Gavrilović, Aleksandar Simić, Dragana Bulajić, Ema Ajdinović.
- 25 „Uzroci zaostajanja srpske privrede“, 21. februar 2019, govorili su: prof. dr Miodrag Zec, prof. dr Ognjen Radonjić, prof. dr Miloško Arsić, Milan Ćulibrk
- 26 „Destrukcija i kič: Preinačivanje javnog prostora i uništavanje kulturnog nasleđa Beograda i Srbije“, 25. april 2019, govorili su prof. dr Nenad Makuljević, prof. dr Irina Subotić, dr Olga Manojlović-Pintar, Dušan Petričić; „Beograd - prostor moći i sile“, 13. jun 2019, govorili su prof. dr Dubravka Stojanović, Dragoljub Bakić, Dobrica Veselinović, Dubravka Lukić; „Čas anatomije: Mapiranje destrukcije Beograda“, 5. novembra 2019, govorili su prof. dr Nenad Makuljević, prof. dr Branko Dimitrijević, Ksenija Radovanović, Dušan Čavić, Dušan Šaponja.
- 27 „Film kao protest“, 17. februar 2019, prof. dr Radina Vučetić, Želimir Žilnik, Goran Marković, Janko Baljak
- 28 „Pozorište kao ogledalo stvarnosti“, 18. april 2019, govorili su prof. dr Radina Vučetić, Kokan Mladenović, Rale Milenković, Minja Bogavac
- 29 „Televizijski humor i politika“, 23. maj 2019, govorili su prof. dr Danijel Sinani, Zoran Kesić, Voja Žanetić, Draža Petrović
- 30 „Kako su nam se dogodili Lučani“, prof. dr Milan Vukomanović, prof. dr Mikloš Biro, prof. dr Lidija Radulović, Đurđa Timotijević, Jovana Gligorijević.

pod naslovom „Gde smo ono stali?“³¹. Osetljiva pitanja planiranja porodice i populacione politike³², mentalnog zdravlja³³, kao i odnosa prema transrodnim politikama bila su takođe diskutovana³⁴. Bilo je obrađeno i pitanje položaja žena i njihovog političkog i sindikalnog organizovanja³⁵. Ciklus je prekinut pandemijom i to upravo 12. marta 2020. kada je trebalo da bude održana tribina posvećena godišnjici atentata na premijera Srbije Zorana Đinđića, koju je trebalo da vodi Vesna Mališić sa članovima Đinđićeve vlade.

Značajna delatnost inicijative Nije filozofski ćutati bila je i organizacija izložbi na prvom spratu Filozofskog fakulteta. Kao što je već rečeno, izložbe su bile upravo i početna aktivnost, podstaknuta zabranom izložbe Petričića i Koraksa u Lazarevcu. Izložba karikatura pod naslovom „Gledaj, misli i govori slobodno“ bila je otvorena ubrzo posle prvog Proglasa javnosti profesora i saradnika Fakulteta, 31. januara 2019. godine. Samo mesec i po dana kasnije, 12. marta 2019. godine, otvorena je izložba „mrdalica“ Milije Nešića i Radeta Markovića pod naslovom „Uzroci i posledice. Epizoda 6. Razglednice iz autokratije“. Ova izložba donela je jedinstveni uvid u vizuelnu kritiku autokratskih vladavina u novijoj istoriji. Nešićevi radovi dekonstruišu vlasti iz poslednjih decenija 20. veka, dok je Marković usmeren ka kritici sadašnjih vlastodržaca. Budući da su izložbe postavljane na prvom spratu na kome se nalaze veće učionice i manji amfiteatri, kao i Svečana sala „Dragoslav Srejić“, video ih je značajan broj studenata koji svakodnevno prolaze tim holom, koji je zahvaljujući tome postao novi i važan izložbeni prostor u Beogradu. Fotografije Dragoljuba

---

31 „Gde smo, ono, stali?“, 3. oktobar 2019, govorili su prof. dr Dubravka Stojanović, Svetlana Lukić, Dragoljub Bakić, Dušan Petričić, prof. dr Miodrag Zec.

32 „Od populacione politike do planiranja porodice“, 30. maj 2019, govorili su prof. dr Smiljka Tomanović, prof. dr Mario Reljanović, Jelena Veljić, Gordana Plemić, Miša Stojiljković

33 „Ko je ovde lud? Pojedinci ili društvo? Mentalno zdravlje u savremenom društvu“, 6. jun 2019, govorili su prof. dr Tamara Džamonja, dr Maja Pelević, doc. dr Aleksej Kišjuhas, doc. dr Veljko Jovanović.

34 „Transrodno pitanje kao političko pitanje“, 20. jun 2019, govorili su prof. dr Isidora Jarić, Helena Vuković, Maja Krek i Slobodnaka Dekić.

35 „Sindikalno i političko organizovanje žena u Srbiji danas“, 6. mart 2020, govorili su prof. dr Nada Sekulić, Tatjana Macura, Nada Novaković, Jasna Janković, Dragana Božić.

Zamurovića bile su predstavljene javnosti 20. maja 2019, na izložbi njegovih radova, posebno pripremljenoj za ovu priliku, naslovljenoj „Vremepolov: izložba fotografija“. Radovi mlade i na društvenim mrežama veoma uticajne umetnice Jelene Jaćimović postavljeni su 14. juna 2019, s nazivom koji se nedvosmisleno komunicirao sa čitavom inicijativom - „Nije umetnički ćutati“. Bile su to ilustracije koje je umetnica radila tokom Tribine posvećene obrazovanju. Izložbom Konstantina Novakovića „Religije u fokusu“ (17. decembar 2019) posetioци su dobili izuzetnu priliku da se „prošetaju“ kroz udaljene kontinente i upoznaju različite religijske rituale koje je svojom kamerom zabeležio ovaj svetski putnik. Izložba „Crno na belo“, koja je otvorena 23. januara 2020. godine imala je posebnu političku poruku. Naime, nedeljnik NIN je u jeku afere „Krušik“ na naslovnu stranu stavio fotografiju predsednika Srbije u poseti sajmu naoružanja. Međutim, detalj fotografije – izložena puška, je potpuno pogrešno i zlonamerno interpretiran. Posle nezapamćene hajke i osuda da NIN poziva na ubistvo predsednika, nedeljnik je objavljen sa belom naslovnicom, ali uz poziv čitaocima da je sami ispune, ilustruju i uredе. Ti radovi bili su izloženi na izložbi „Crno na belo“. Poslednja izložba u okviru ciklusa Nije filozofski ćutati bila je održana u uslovima pandemije i otvorena je 26. oktobra 2020. godine. Bila je to izložba „Za sve one koji vole da im se nacрта“, multimedijalnog umetnika Igora Lečića, alias Milan Dog, koji svakodnevno na društvenim mrežama objavljuje kritičke vizuelne komentare srpske političke i društvene stvarnosti.

*Tribina Uzroci zaostajanja srpske privrede, 21.2.2019.,
u okviru programa Nije Filozofski ćutati,
Filozofski fakultet u Beogradu*

Pored organizacije Tribina pokretači inicijative Nije filozofski ćutati reagovali su povodom različitih potresa u srpskoj javnosti³⁶. Jedan broj protestnih proglašenja odnosio se na napade na Filozofski fakultet koji su odmah krenuli posle prvih akcija. Prvi napadi došli su od vrha vlasti, od premijerke Ane Brnabić i ministra prosvete Mladena Šarčevića koji su pokušali da u javnosti ponize Fakultet. Zatim su usledili brojni napadi na pojedine profesore, na šta je NfC reagovao snažnim odgovorima, kao i u slučajevima hapšenja studenata i građana na protestima. Poseban je slučaj napada na prodekana za finansije Filozofskog fakulteta, prof. Danijela Sinanija koji je bio ključni „pregovarač“ između rektorke Univerziteta u Beogradu prof. Ivanke Popović i studenata koji su blokirali zgradu Rektorata, tražeći da se ubrza ocena plagijata doktorske teze ministra finansija Siniše Malog. To je podstaklo brutalne napade Milomira Marića u njegovom gledanom jutarnjem programu na TV Happy. Nastavnici i saradnici Filozofskog fakulteta odgovorili su protesnim pismom i demonstracijama na Platou ispred Fakulteta. Inače je značajan bio i angažman profesora FF na utvrđivanju plagijata Siniše Malog, posebno na izradi Dopisa Univerzitetu u Beogradu koji je pokrenuo prof. Dušan Teodorović, a koji je potpisao veliki broj nastavnika Univerziteta u Beogradu.

Pored toga što su sve tribine bile izuzetno dobro posećene i odi-gravale se pred punim amfiteatrom, one su bile i snimane i emitovane na youtube kanalu, u prvo vreme ih je snimao Tesla Vision, a Peščanik postavljao na svoj sajt, da bi kasnije Peščanik preuzeo snimanje, što je izuzetno mnogo značilo i dovelo do toga da je svaku tribinu na taj način gledalo više desetina hiljada gledalaca. Zato dugujemo ogromnu zahvalnost Peščaniku, kao i svima koji su pomogli da tribine teku s lakoćom. Profesor Filozofskog fakulteta Milan Popadić koji je osmislio dizajn i izradio plakate za sve tribine. Mila Bakić, Milena Repajić i Nina Kulenović su pomagale u pripremi svake tribine, dočeku gostiju i svečanom otvaranju. Nastavnici Fakulteta spremno su reagovali na pokretanje tribina, tako da su smišljali važne teme, određivali govornike, organizovali i vodili diskusije. Budući da sam fakultet ima veoma složenu unutrašnju organizaciju koju čini deset odeljenja, napravljena je organizaciona struktura, pa su Organizacioni odbor

---

36 Sve proglašenja i dopise vidi na: <https://pescanik.net/author/filozofski-fakultet/>

Trbina Demokratija vs populizam, 28.12.2019, u okviru programa Nije Filozofski ćutati, Filozofski fakultet u Beogradu

činili profesori – „poverenici“ sa svih odeljenja. Svaka akcija na taj način bila „izglasavana“ ili usaglašavana i sa svima koji su na različitim odeljenjima bili zainteresovani. Organizacioni odbor čine: prof. Ognjen Radonjić, prof. Nenad Makuljević, prof. Danijel Sinani, prof. Radina Vučetić, prof. Lidija B. Radulović, prof. Vera Spasenović, prof. Staša Babić, prof. Lidija Radulović, doc. Aleksandra Zorić, doc. Oliver Tošković, a za koordinaciju je bila zadužena prof. Dubravka Stojanović.

Pandemija korona virusa je prekinula aktivnosti koje su se odigravale na Fakultetu, ali učešće profesora u javnom životu Beograda i Srbije time nije okončano. Devastacija Beograda i, posebno, podizanje faraonskog spomenika Stefanu Nemanji su poslednjih meseci u fokusu javno angažovanih profesora, kako zbog ekspertiza kojima su ukazali na čitav niz istorijskih i istorijsko-umetničkih promašaja koji „krase“ ovaj spomenik (u ovoj knjizi je o tome pisao prof. Nenad Makuljević), tako i zbog inicijative da javnost sazna koliko je taj spomenik plaćen, o čemu je u ovoj knjizi pisao prof. Ognjen Radonjić. Odgovor beogradskih vlasti na ove aktivnosti profesora Filozofskog fakulteta bio je neobičan – u televizijskoj emisiji zamenik gradonačelnika Beograda Goran Vesić izjavio je da je Fakultet dužan da popravi Plato koji se nalazi na prostoru koji povezuje Knez Mihailovu i Vasinu ulicu, iako taj prostor ne pripada Fakultetu i čini zaštićenu istorijsku celinu. Ubrzo potom na Fakultet su došle gradske inspekcije, što je nedvosmisleno shvaćeno kao politički pritisak zbog kritike koju profesori upućuju današnjim vlastima. Taj stav gradskih vlasti podstakao je NfC na otvaranje konkursa za NajRupu Beograda u saradnji sa NIN-om, Ne davimo Beograd, Markom Žvakom i Njuz netom. Ova knjiga je rezultat te saradnje i zalog za budući aktivizam.

Zoran Petrović, Kritičar,
treća nagrada u kategoriji karikatura na konkursu NajRupa (Beo)grada

PODRŠKA NASTAVNIKA I SARADNIKA FILOZOFSKOG FAKULTETA UNIVERZITETA U BEOGRADU PROTESTIMA GRAĐANA SRBIJE

Mi, dolepotpisani nastavnici i saradnici Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, pružamo podršku građanskim protestima koji se šire po Srbiji. Baveći se, kao naučnici, istraživanjem pojedinca i društva, u ponašanju aktuelne vlasti prepoznajemo brojne znake diktature:

Građanima Srbije su ukinute političke, ekonomske i kulturne slobode koje su temelj modernih evropskih demokratija.

Urušene su institucije i primena zakona, a opšti interesi podređeni ličnim i partijskim.

Nepotrebno čestim vanrednim izborima i hiljadama skupštinskih amandmana obesmišljena su demokratska prava i parlamentarni sistem, a društvo gurnuto u političko nasilje.

Progonima u tabloidima, pretnjama, pritvorima, sudskim procesima i nasiljem pokušavaju da se zastraše i ponize građani Srbije.

Vlast odbija da odgovori na pitanja i zahteve građana, a njeni nosioci vređaju sve one koji se usude da postave pitanja i izraze drugačije mišljenje.

Aktuelna vlast propagandom pokušava da prikrije činjenicu da je u poslednjih pet godina, kumulativno gledano, Srbija jedna od ekonomija sa najsporijim privrednim rastom u Evropi, a da su zarade niže još samo u Albaniji i Makedoniji.

Vlast odustaje od evropskog puta i dobrosusedskih odnosa čime ponovo vodi zemlju u međunarodnu izolaciju.

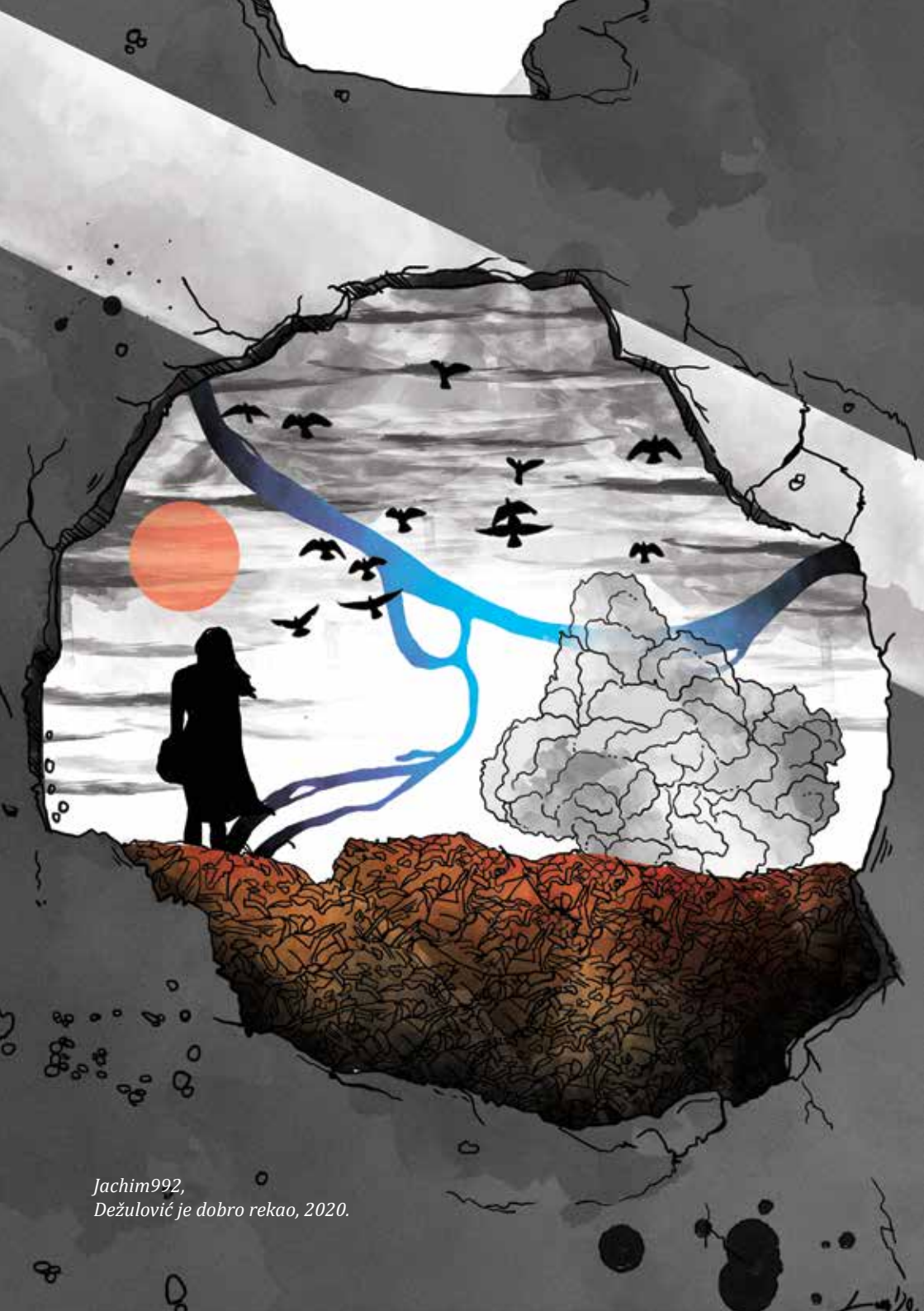
Kao zaposleni u oblasti visokog obrazovanja posebno želimo da se osvrnemo na događanja u oblasti obrazovanja i nauke:

Nesankcionisanjem plagijata i lažnih diploma urušava se obrazovni sistem.

Novim zakonskim rešenjima urušava se autonomija univerziteta čime se otvara mogućnost za njegovu političku kontrolu.

Novi Nacrt zakona o nauci i istraživanjima pretilo da izbacuje mlade naučnike s univerziteta i otvori vrata novom talasu odliva mozgova iz ove zemlje.

Zajedno sa drugim građanima u protestima, dobro znamo da je moguća drugačija, bolja Srbija od ove koju aktuelna vlast sistemski razara.

Jachim992,
Dežulović je dobro rekao, 2020.

Vjekoslav Vuković

Ne davimo Beograd

CRNA RUPA SAVAMALA

U aprilu 2019. godine nastala je prva fotografija crne rupe u galaksiji. Ona je nekoliko miliona puta veća od Zemlje i naučnici nas uveravaju da je monstruožna.

Tri godine pre tog događaja, u aprilu 2016. godine, Srbija je videla prvu crnu rupu u najnovijoj istoriji. Čini nam se da svi znamo šta se desilo tog proleća, ali možda se nekom desilo da je zaboravio. Otprilike je ovako bilo. Jedne noći, baš nakon izbornog dana, otvorila se rupa u Hercegovačkoj ulici u Beogradu i progutala dvocifren broj objekata u privatnom vlasništvu nesrećnih ljudi, koji su stajali na putu crvotočine.

Iz te pukotine koja je nastala, izmилele su snage haosa i bezumlja, koje su vezivale ljude za bandere i otimale im telefone. Policija i komunalne službe odbile su vapaje vezanih i oštećenih, kao da su osećali da ta rupa može progutati i njih, ako se pojave na licu mesta. Rupa je naredno jutro nestala i delovalo je da se ništa nije desilo.

Međutim, ubrzo se ispostavilo da su posledice ostale i da se njeno dejstvo polako i planski guta sve više stvari u neposrednoj blizini, a zatim i znatno šire. Kao da se nalazimo u seriji koju bindžujemo od prve epizode, jer je scenario za nju pisao Stiven King, a režije i produkcije su se prihvatili braća Dafer.

Ali za razliku od većine serija, ovde od prve epizode znamo ko je krivac i šta se desilo. Što bi u normalnim okolnostima veoma brzo uticalo sa smanjenu gledanost iste, a producente dovelo do fijaska.

Ipak, u neprestanom gledanju ove serije nas drži napetost da li će pravda biti zadovoljena. Svi izveštaji nezavisnih tela ukazuju da je neko otvorio rupu koja usisava slobodu i sigurnost. Sa druge strane, iako su na ulici u velikom broju, u potrazi za uzrocima nastanka rupe, izgleda kao da ljudi nisu dovoljno glasni ili agresivni da se izbore za istinu. Kao da ih nešto sapliće i otežava slučaj. Izgleda kao da nemaju

podršku od ostalih institucija, koje imaju sve poluge na svojoj strani da isteraju stvari na čistac. Glasovi koje građani ispuštaju se ne čuju daleko od grozomorne buke propagandista, koji su na strani očiglednih krivaca za otvaranje rupe.

Sad smo došli do kraja serije i zbunjeni smo. To je to?! Za crnu rupu je kriv jedan policijac koji je bio dežuran pored telefona! Toliko ljudi se diglo na noge, najviši organi obećali rešenje i prokazali neke od krupnih riba kao krivce. I završilo ovako?! U redu! Nećemo više gledati ovaj film (seriju). Ali zašto smo gubili vreme? Da li je vredelo?

Mileta Miloradović, Čistačica, 2020.

Kad na jednoj strani imate vlast, novac, moć, kadiju, silu, oružje i nemate morala, a sa druge strane samo pravdu, bitka deluje izgubljenja. Ali to nije garant da će zauvek biti mira za nepravdu, samo nas čeka dug put do konačnog rešenja. Tako i ova serija ima pouku. Sad su mnoge stvari jasnije, sad znamo čemu planovi služe i zašto ih sklanjaju u memljive podrumne da ih ne vidimo. Izgleda da nam je jasnije da koliko god neki zakon bio dobar, on nema efekta, ako se ne primenjuje jednako prema svima. Sad vidimo bolje gde ide naš novac, ko ga guta i ko bi ga sutra mogao vraćati, samo da pravda pobedi. Znamo ko je bio podržavalac crne rupe, dok pokušava da se umuva u naše redove, da serije ne bi imala nastavak ili kraj kakav priželjkujemo.

Iz serije smo naučili i druge važne lekcije, da čak i kad nas nema dovoljno, sad više cenimo nepopustljivost i neodustajanje kad postoji zajednički cilj. I vidimo kako tu mogu pomoći uzajamnost, podrška i ohrabrenje svakog dana, te šta znači ne kalkulirati sa vrednostima koje zastupamo onda kad bismo radije izbegli suočavanje sa teškim situacijama. Naučili smo kolika je snaga zajednica koje stvaramo, koliko je važno da podstičemo jedni druge da rastemo i učimo i koliko, stvarno, možemo da računamo samo jedni na druge - od naših komšija sa kojima branimo park, preko kolega sa kojima se organizujemo na radnim mestima, do svih ljudi u našem gradu (i šire) koje ne poznajemo, ali sa njima delimo stav da grad i država treba i moraju da funkcionišu u skladu sa potrebama svih koji tu žive.

Moramo se potruditi da ova serija sa rupom iz Hercegovačke ulice u kvartu Savamala u Beogradu ima nastavak i spektakularniji kraj. Treba nam još jedna famozne sezona, gde će se stvari postaviti na svoje mesto, a kraj biti srećan. Gde će odgovarati svi akteri otvaranja rupe, gde će gradski i državni funkcioneri koji su se u procesu planiranja i sprovođenja projekta crne rupe ili donošenju skandaloznih planskih dokumenata za specijalni grad, zbog kojih se i desila rupa u Savamali, ogrešili o zakon, neće sakriti iza nalogodavaca otvaranja rupe. Moraće da odgovaraju za svoj deo krivice kako nam se nikada više ne bi dogodilo da se odgovorni ljudi na najvišim mestima u institucijama sistema slepo povinuju željama interesnih grupa.

Ne smemo zaboraviti da se crna rupa smanjuje isparavanjem. Naučnici su objasnili da ona postaje sve toplija i sa sve manje mase i energije, pa temperatura brzo raste tako da crna rupa svoj kraj beleži praskom odnosno, eksplozijom.

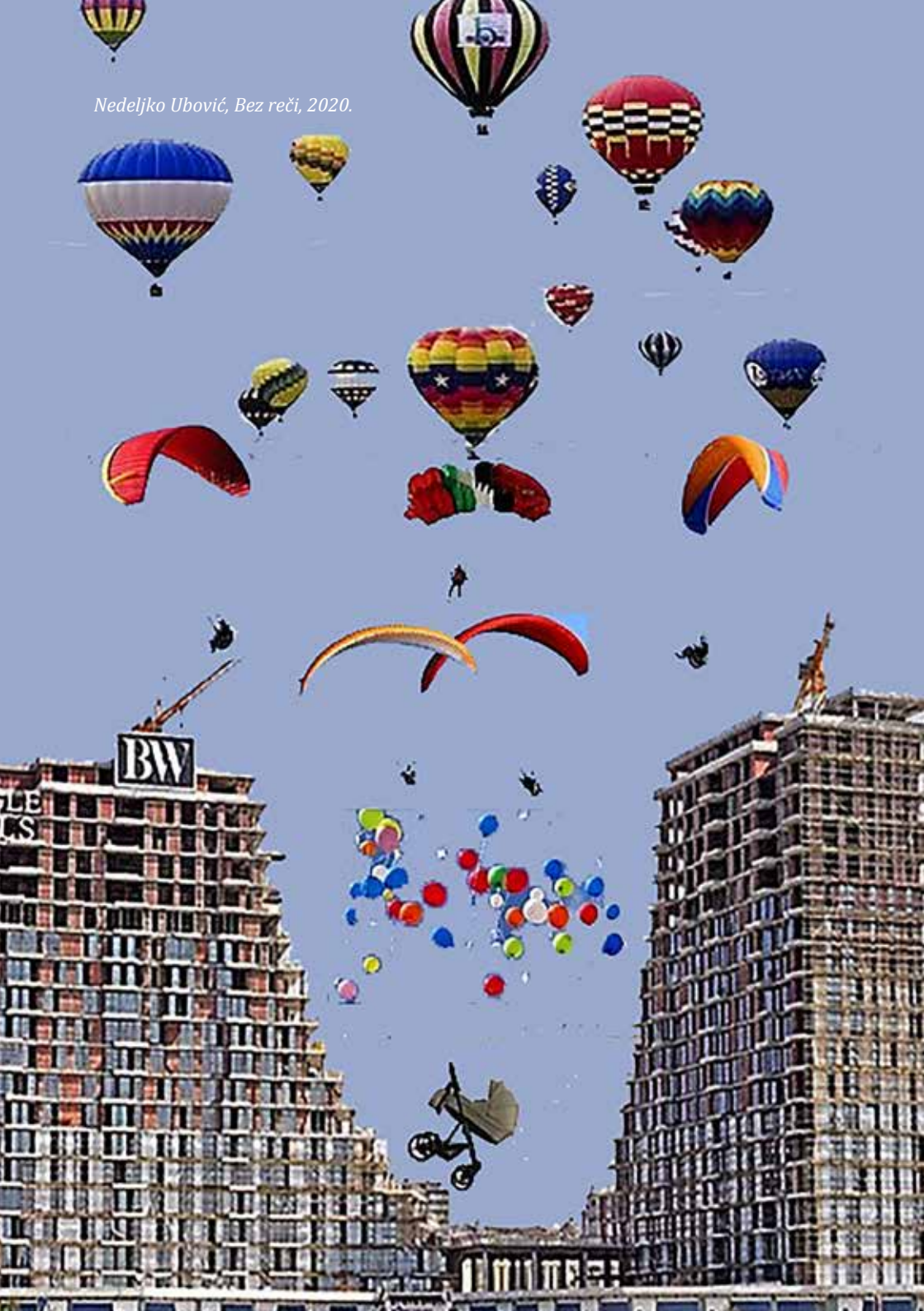
Da li znamo da dodamo gas da se veliki prasak desi što pre?! I da zakopamo rupu kako treba i dobro je obezbedimo da nam se ne otvara svakih par godina. Onako, solidarno, u zajedničkoj akciji, ne čekajući da nas proguta. Kao što je progutala drvo u susednoj ulici ili drage prijatelje iz starog kraja koji su otišli negde daleko, jer nisu mogli da trpe birokratski zulum oko upisa deteta u vrtić. Ili koja je pojela vazduh iz našeg neba i zatrovala vodu. I napravila milion malih rupa, na ulicama, srcima, novčanicima, plućima, u mozgu i sećanjima, pa ih preskačemo i tražimo način da ih premostimo.

Zato uzmimo sve što imamo od oružja. To su srce, ruke i lopata. Zemlja je srušena, valja je dizati iz pepela.

*Milan Stošić, Igračka pljačka, 2020.,
nagrada za Najtragača beogradskih rupa
na konkursu NajRupa (Beo)grada*

Nedeljko Ubović, Bez reči, 2020.

Milan Ćulibrk

glavni i odgovorni urednik NIN-a

BEOGRAD NA VODI, BEOGRAĐANI U MAGLI

Cinici su primetili da predsednik Srbije Aleksandar Vučić i ministar finansija Siniša Mali ne bi češće obilazili radove u Beogradu na vodi čak i da je to njihov lični projekat, a ne samo deo ulaganja zajedničke firme u kojoj država Srbija ima tek 32 odsto vlasništva.

Ništa manje nije čudno ni to što ogromna većina građana verovatno ne zna ni ko je stvarni partner države u „poslu veka“, kako su ga srpski zvaničnici nazvali, kada su, u finišu kampanje uoči parlamentarnih izbora u martu 2014. tvrdili da će ceo projekat biti završen do kraja 2019. i da će stranci u Beograd na vodi uložiti 3,5 milijarde evra i doprineti značajnom rastu bruto domaćeg proizvoda Srbije. Istine radi, malo ko nije čuo za biznismena Muhameda Alabara iz Abu Dabija, koga su ovdašnji mediji uglavnom predstavljali kao vlasnika kompanije Igl hils, pa je ostalo verovanje da ta firma većinski vlasnik i Beograda na vodi. U Agenciji za privredne registre, međutim, 28. jula 2015. kao većinski vlasnik Beograda na vodi, sa udelom od 68 odsto, upisana je nova kompanija *Belgrade Waterfront Capital Investment, L.L.C* iz Ujedinjenih Arapskih Emirata. Zauzvrat ona je u zajedničku firmu uplatila 5,34 milijarde dinara ili 44,5 miliona evra. Vlasnik preostalih 32 odsto je Republika Srbija, koja je uz simboličan novčani ulog od 728.601,14 dinara u zajedničku firmu unela višestruko veću vrednost u vidu 177 hektara gradskog građevinskog zemljišta na najboljoj lokaciji na Balkanu, za koju vlast uporno ponavlja da su na tom mestu ranije živeli samo „pacovi, zmijske i narkomani“. Valjda, da se niko ne doseti kako je zemljište u priobalju u svakoj evropskoj prestonici najskuplje i da su mnogi investitori spremni da ga plate „suvim zlatom“.

Na specijalizovanom sajtu *Nekretnine.rs* navodi se da cena ara gradskog građevinskog zemljišta u centru Beograda dostiže i 200.000 evra. Da je po toj ceni gradska vlast na javnoj licitaciji, po principu ko da više, prodala svih 177 hektara, koje je besplatno ustupila na 99 godina većinskom partneru iz UAE, u kasu Beograda slilo bi se oko 3,5

milijarde evra. Taman koliko su Vučić i Mali najavili da će u „projekat stoleća“ uložiti strani partner, koji do sada, za više od pet godina, nije uložio ni dvadeseti deo te sume. U stvari uložio je mnogo manje, jer se deo njegovih obaveza svodi na kredite, koje će država Srbija morati da mu vrati i to sve sa pripadajućim kamatama.

S druge strane, da je zemljište, koje je kao osnivački ulog unela u zajedničku firmu, država prodala i za 66 odsto jeftinije od maksimalne cene, za 66.000 evra po aru, u njenu kasu je moglo odmah da se slije milijardu i 168 miliona evra. Toliko, kako sada stoje stvari, neće se sliti ni ako maketa Beograda na vodi, predstavljena prvi put u obnovljenoj zgradi Geozavoda u junu daleke 2014, dakle pre šest i po godina, postane stvarnost. Uostalom, do sada država od „projekta stoleća“ nije dobila ni dinar. Tako bar proizilazi iz finansijskih izveštaja zajedničke firme, koja je prvih nekoliko godina beležila samo gubitke, a u plusu je završila 2018. i 2019, ali te dve godine nije done-ta odluka o raspodeli dobiti, tako da od iskazanog profita država kao manjinski partner nije dobila ništa.

Opet, država je bila mnogo izdašnija, jer nije štedela novac poreskih obveznika da većinskom ortaku obezbedi dalje širenje Beograda na vodi. O trošku države srušen je salon nameštaja Simpo, pored autobuske stanice, koja će uskoro, zbog širenja Beograda na vodi, biti preseljena na Novi Beograd, kao što je pre toga zatvorena i Železnička stanica, koja će postati muzej. Da li je potrebno reći da će gradnju nove železničke i autobuske stanice finansirati država i to novcem građana, koji nikada neće saznati koliko je njih koštao Beograd na vodi.

Država je, takođe, na sebe preuzela i zbrinjavanje vojnih lica i penzionera, koji su imali prinudni smeštaj u hotelu Bristol, sa ciljem da, kada bude renoviran, i taj hotel, sagrađen pre 110 godina, takođe postane deo kompleksa Beograda na vodi. Slična je sudbina još dvadesetak zgrada u tom delu grada, ali i na drugom kraju, prema Beogradskom sajmu. Sve u svemu, država je Beogradu na vodi već poklonila ili obećala i njihove prve „komšije“, Fabriku hartije „Milan Vapa“ - Jugošped, zgradu Pošte u Savskoj ulici, Beogradsku zadrugu (sadašnji Geozavod), hotel Bristol i 16 objekata u Savamali. U engleskoj, jedino važećoj verziji Ugovora o zajedničkom ulaganju, navodi se da će Beogradu na vodi besplatno biti ustupljene na upravljanje

ukupno 23 zgrade u Savskom amfiteatru ukupne površine od skoro 30.000 kvadratnih metara. Samo ti objekti, po ceni od 1.000 evra za kvadrat (zbog atraktivne lokacije cena je sigurno i veća), vrede 30 miliona evra i to će biti još jedan poklon većinskom vlasniku, ko god on bio.

Uz to, ovdašnja vlast je arapskom partneru obećala i da će o svom trošku sagraditi svu neophodnu infrastrukturu, tako da će posle Železničke uskoro izmestiti i Beogradsku autobusku stanicu za međumesni saobraćaj, a zamenik gradonačelnika Goran Vesić naučio je i da stari Savski most premesti na Ušće, na livadu, da tramvaji ne bi pravili buku stanarima novog elitnog naselja, jer se već može naslutiti jasna namera vlasti da novi Savski trg, kojim dominira novi spomenik Stefanu Nemanji, postane centralni gradski trg umesto Trga Republike. A s obzirom da je i cena tog spomenika proglašena za državnu tajnu, sasvim se uklapa u ceo projekat Beograda na vodi, koji je takođe obavijen maglom.

Uprkos svemu, ova priča neće moći da se završi u duhu one narodne – jeli, pili, a nisu platili. Već se zna ko jede i pije, a jednog dana saznaće se i ko sve to plaća. Kao što se u novembru 2018. saznalo da je za eksproprijaciju nepokretne imovine privatne firme Eurosalon ril estejt u Bulevaru vojvode Mišića 12, pored Beogradskog sajma, država iz budžeta početkom avgusta isplatila više od 16 miliona evra. Samo par dana kasnije tu imovinu je bez ikakve naknade ustupila Beogradu na vodi, pri čemu je udeo države, iako je u zajedničku firmu unela novu imovinu, za koju je parama poreskih obveznika platila 16 miliona evra, ostao nepromenjen - 32 odsto. Iz Rešenja gradskog Sekretarijata za imovinske i pravne poslove od 8. avgusta 2018. može se videti i da je javni novac iskorišćen sa jednim jedinim ciljem – da se jedna većinski privatna firma, Beograd na vodi može proširiti na još par stotina ari, do Beogradskog sajma. I tu se, opet, vraćamo na početak. Ako nekoliko stotina ari košta 16 miliona evra, kako je onda država za 177 hektara dobila samo 32 odsto udela u zajedničkoj firmi? Ako se i predsednik Vučić i ministar Mali tako dobro razumeju u brojeve, kao što tvrde, kako im je ovo promaklo? Ili im, zapravo, ništa nije promaklo?

To, nažalost, nije bio usamljen slučaj. Nije, dakle, u pitanju slučajna, već sistemska greška, jer iz odgovora koje je gradski Sekretarijat

za imovinske i pravne poslove pre nešto više od dve godine dostavio NIN-u proizilazi da je Vlada Srbije za eksproprijaciju nepokretnosti za realizaciju Beograda na vodi u državnoj kasi 2017. obezbedila duplo veću sumu – 3,9 milijardi dinara ili oko 32 miliona evra! I, kao i zgradu i plac Eurosalona, svu tu imovinu je, takođe besplatno, ustupila Beogradu na vodi.

Koliko su sve te transakcije „transparentne“ dovoljno pokazuje da se u budžetima za 2017. i 2018. Beograd na vodi ni jednom ne pominje kao korisnik budžetskog novca! Može li onda iko građanima da garantuje da takvih izdataka nije bilo i 2019, a pogotovo da ih nije bilo 2020, kada je „za eksproprijaciju zemljišta za kapitalne projekte“ rezervisano 18,8 milijardi dinara ili oko 160 miliona evra, s tim što se prvi put u jednom budžetu navodi da se radi o novcu koji je namenjen za „administrativni prenos nepokretnosti - zemljišta i objekata, koji po zakonu mogu biti predmet eksproprijacije, a radi izgradnje Koridora 10, Koridora-11, puta Kragujevac – Batočina i Beograda na vodi“!

To je očito bio nečiji propust, jer je vlast već u budžetu za 2021. ispravila tu „grešku“ i više se uz cifru od 18,8 milijardi dinara (160 miliona evra) za eksproprijaciju ne precizira za koje će projekte taj novac biti potrošen. No, sudeći po dosadašnjem iskustvu, velike su šanse da će i ove godine deo javnog novca biti potrošen da bi država svom ortaku u Beogradu na vodi još nešto poklonila. Na stranu što se svojevrsnim poklonom može smatrati i to da se najviši državni zvaničnici, počev od predsednika Vučića, preko premijerke Ane Brnabić, do ministra finansija Siniše Malog i zamenika gradonačelnika Gorana Vesića neprekidno ponašaju kao svojevrsni pi-arovi koji ne vode državu, već „valjaju“ stanove i poslovni prostor u Beogradu na vodi. I sve to uz direktne prenose na televizijama sa nacionalnim frekvencijama, gde svaki minut za marketing košta ko zna koliko hiljada evra. Na stranu što je to nelojalna konkurencija svim ostalim građevinskim firmama, koje nemaju takvu podršku države.

Osim što postoje nedvosmisleni dokazi da je država javnim novcem kupovala privatne firme da bi njihovu imovinu kasnije poklanjala Beogradu na vodi, jedna od tako zaključenih transakcija je posebno zanimljiva. Pre nego što je država isplatila vlasnika Eurosalona, državno pravobranilaštvo je 3. avgusta 2018. od gradskog

Sekretarijata za imovinske i pravne poslove zatražilo da donese rešenje o eksproprijaciji poslovne zgrade od 5.800 kvadrata, tri pomoćne zgrade (od kojih je jedna izgrađena bez odobrenja za gradnju!) i jednog placa od 49 ari i dela još jedne pomoćne zgrade. U tom trenutku svi nabrojani objekti i parcele formalno su bili privatna svojina firme Eurosalon ril estejt. Nekoliko meseci ranije, međutim, Eurosalon nije bio vlasnik svih tih parcela, već je na neke od njih samo imao pravo korišćenja zato što su u tom trenutku one bile vlasništvo - Republike Srbije! A onda je država galantno omogućila vlasnicima Eurosalona da pravo korišćenja parcele od 49 ari pretvore u pravo svojine, koju su kasnije prodali upravo državi, koja je do 20. juna zvanično bila vlasnik tog zemljišta! Ispada, dakle, da ga je prvo ustupila, da bi ga odmah potom otkupila. Šta reći? Domaćinski, nema šta. Kao što je država bila galantna i kada je odlučila da javnim novcem vlasnicima Eurosalona isplati deo pomoćne zgrade koju su oni nelegalno sagradili na površini „javne namene“, tamo gde nikada nisu ni smeli da grade.

Da sve bude luđe, država je Eurosalonu uvažila i troškove navodne rekonstrukcije tog objekta, sagrađenog na parceli koja je u vlasništvu Republike Srbije! Pažnju javnosti u tom slučaju privukao je još jedan podatak - ubrzo nakon što je isplatila novac, Republika Srbija se upisala kao vlasnik tih nekretnina, ali se u katastru nepokretnosti navodi da poslovna zgrada ima 2.536 a ne 5.800 kvadrata. Kud li se dede onih 3.264 kvadrata? Nestali u magli Beograda na vodi? Kao što su, izgleda, u magli nestali i likovi koji su sa fantomkama na glavama, u noći između 24. i 25. aprila 2016, rušili objekte u Hercegovačkoj ulici,

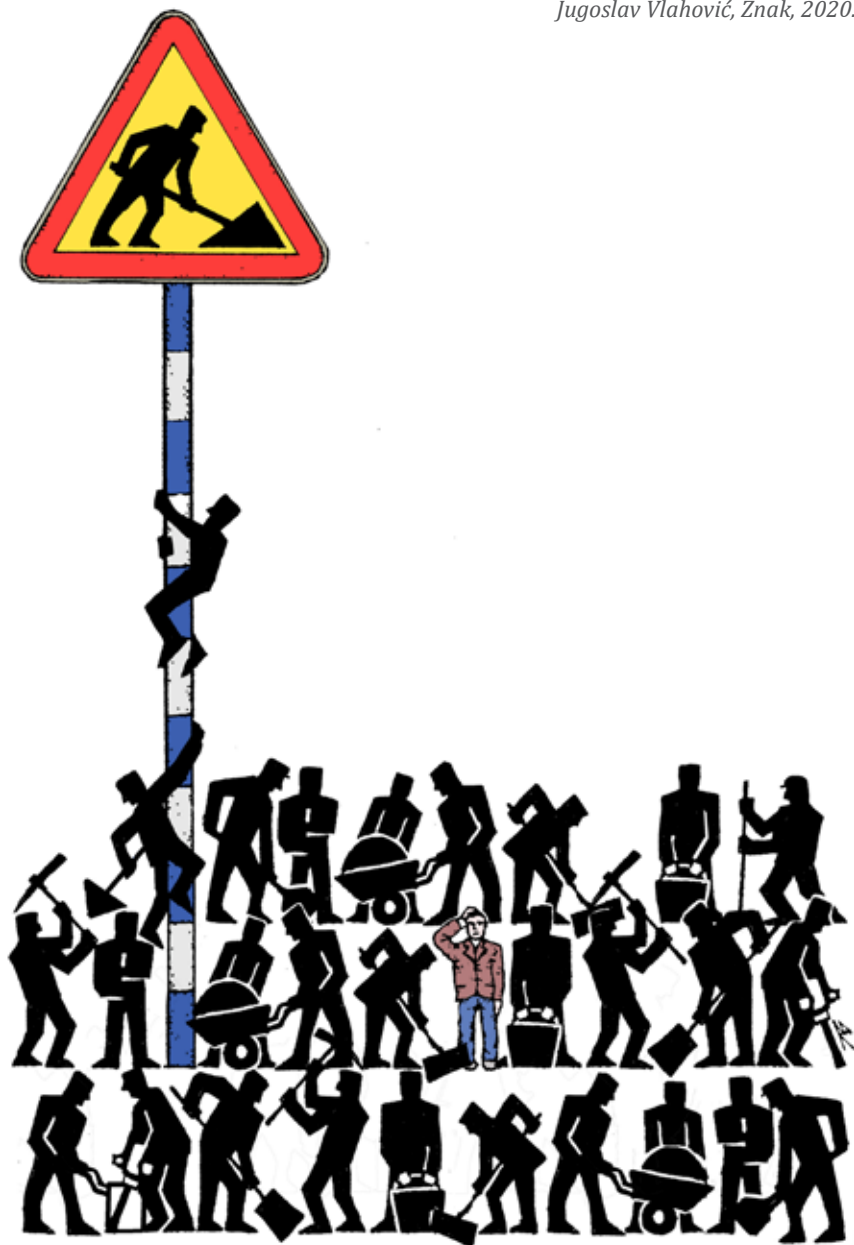
da bi tamo mogle da niknu prve zgrade Beograda na vodi. Te noći nije srušena samo Savamala. Te noći srušena je pravna država. A njeno rušenje nastavljeno je usvajanjem posebnog zakona, koji je Beograd na vodi, u većinskom vlasništvu jedne strane kompanije proglasio za projekat od nacionalnog značaja. I sa ove vremenske distance nije ni malo čudno što su neki taj *lex specialis* prekrstili u - *Alex specialis*.

Nedavno, prilikom jednog od skoro ritualnih obilazaka Savske promenade, Vučić je u svom stilu rekao da projekat Beograd na vodi „nije samo interes investitora, jer se udeo Srbije meri stotinama miliona evra“ i da je od „žabokrečine i udžerica“, kaak je nekad bio taj deo grada, stvorena „ogromna vrednost“. Nije, naravno, objasnio na osnovu čega je izračunao da se udeo Srbije sada meri „stotinama miliona evra“, s obzirom da se na sajtu APR-a može videti da je na kraju 2019. (podaci za 2020. biće poznati tek u drugoj polovini ove godine) stalna imovina Beograda na vodi bila 19,6 milijardi dinara ili 166 miliona evra, što znači da 32 odsto, koliki je udeo Srbije, vredi 53 miliona, a ne nekoliko stotina milion evra. Na stranu što je samo država za eksproprijaciju imovine privatnih firmi, koje je kasnije poklonila Beogradu na vodi platila više od 53 miliona evra, pa je praktično još uvek u minusu.

Vučić je, takođe, prečutao da od Beograda na vodi država do sada nije dobila ni dinara, osim PDV-a obračunatog na prodate stanove i poreza i doprinosa na plate stalno zaposlenih u toj zajedničkoj firmi. Iako je ukupna neto dobit u 2018. i 2019, poslednje dve godine, za koje postoje podaci, bila 36,4 miliona evra (20,8 plus 15,6 miliona), nikada nije doneta odluka o njenoj raspodeli, što znači da suvlasnicima nije isplaćeno ništa, a bilo bi logično i da se pre podele novca prvo namiri minus iz prethodnog perioda od 21 milion evra.

Kada se ovako poređaju podaci, nije baš jasno na osnovu čega ovdašnji zvaničnici za Beograd na vodi još uvek tvrde da je to „projekat stoleća“. Osim ako kao deo tog projekta ne računaju i gradnju metroa, koji će, prema najavama Siniše Malog, koštati oko 4,5 milijarde evra, a sve više se stiče utisak da je njegova trasa pre svega prilagođena potrebama budućih stanovnika Beograda na vodi. A ako jednog dana metro i bude završen, neko će moći da kaže da je Vučić bio u pravu kada je obećavao da će u taj projekat biti uloženo više od tri i po milijarde evra.

Jugoslav Vlahović, Znak, 2020.

*Vladan Pavlović, Beorupa, 2020.,
druga nagrada u kategoriji ilustracija
na konkursu NajRupa (Beo)grada*

Nenad Makuljević

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

GRAD U SENCI SPOMENIKA

„Svi hoće da imaju spomenike. Niko nema kaldrme ni trotoara, ali hoće spomenik. Guše se u blatu, prljavštini i smradu, ali imaju umetničkog smisla za spomenike. Da nas Bog sačuva.“¹

Grad kao civilizacijsku tvorevinu odlikuju brojne karakteristike, poput funkcionalnih urbanističkih i saobraćajnih rešenja, komunalnog uređenja, arhitekture, promišljene spomeničke kulture itd. Takav, slobodan grad predstavlja prostor u službi njegovih građana koji ne samo što u njemu žive, već i o njemu odlučuju i njime upravljaju. Sasvim suprotno, tamo gde se odluke donose na osnovu žudnje za profitom, partijsko-ideološkog interesa i fantazmagorijskih projekcija gradovi bivaju uzurpirani i okupirani. Savremeno stanje prestonice Srbije daleko je od ideala slobodnog i razvijenog grada. Beograd je postao poligon fantazmagorije vlasti oličene u postavljanju fontana, narušavanju kulturno-istorijskih ambijenata, spomeničkoj megalomaniji i istovremenog zapostavljanja potreba građana. Aktuelno stanje najbolje simboliše dominantna dihotomija gradske politike – dok vlast podiže monumentalni spomenik, zjape i šire se rupe po ulicama.

Spomenici mogu da imaju sasvim različite funkcije - istovremeno memorišu i manipulišu osećajima i mislima potrošača. Spomenik tako može da postane polje kolektivne iluzije u koje se učitavaju najrazličitija značenja i koje posmatrača odvaja od realnosti u kojoj živi.

Na „vezu“ između podizanja spomenika i loših komunalnih uslova ukazao je još Moša Pijade 1913. On je tada komentarisao masovnu pojavu spomeničkih inicijativa i ukazao da se spomenici moraju podizati promišljeno, sa odabirom uspešnih umetničkih rešenja. Njegove reči iz 1913. danas deluju sasvim aktuelno. Ulice i pešačke zone Beograda

---

1 M. Pijade, Jedna nova bolest, u: M. Pijade, O umetnosti, Beograd 1963, 103.

*Ivana Matijević,
Novogodišnji ukrasi u nastajanju, 2020.*

i Srbije prepune su rupa, rupčaga, rupetina, zakrpa, ulegnuća, odvaljenih ploča itd. Ispod njih prostiru se vodovodne i kanalizacione cevi koje svakodnevno pucaju i tako održavaju konstantno prisutvo rupa i stvaraju nove ulične ožiljke i zakrpe. Ulice postaju neprohodne kako zbog komunalnog haosa na njima, tako i od zagađenog vazduha koji poput otrovnog gasa guši i narušava zdravlje građana. U ovakvoj kontaminiranoj atmosferi jedino „cvetaju“ spomenici. Megalomanski, „jedinствени“ i „istorijski“ oni grad transformišu u igralište vladajućih.

Stanje gradskog prostora pokazuje između ostalih i plato ispred Filozofskog fakulteta, kao i više od 180 fotografija i karikatura pristiglih na konkurs za NajRupu (Beo)Grada. Građani ne samo što svakodnevno osećaju posledice lošeg stanja na ulicama, već rupe pamte, prate njihov život i trajanje, fotografišu, crtaju i objavljuju ih po društvenim mrežama. Beogradskim rupama posvećuju se emisije i one postaju metafora stanja u društvu. One postaju deo nove kulture sećanja, opasna mesta – povezana sa padovima, prelomima, uganućima, otpadanjem ili pucanjem točkova.

I dok se građani svakodnevno bore za opstanak, aktuelna gradska vlast nalazi se u „istorijskoj misiji“ i posvećena je jedinstvenom urbanističkom i kulturnom poduhvatu – „prepravljanju“ Beograda. Negiraju se potrebe građana, kao i urbani razvoj, utvrđeni komunikacijski i saobraćajni pravci, kulturno nasleđe itd. Proglašava se početak novog „zlatnog“ doba, pa se izmešta istorijski centar prestonice Srbije u novoprojektovani „Beograd na vodi“. Na glavnom gradskom trgu Slaviji spomenik Dimitriju Tucoviću zamenjuje kič fontana „koja peva“, planira se postavljanje gondole/žičare na Kalemegdanu i podizanje jarbola. Na Savskom trgu podiže se megalomanski spomenik Stefanu Nemanji, koji postaje oličenje i personifikacija aktuelne vlasti.

Spomenik Stefanu Nemanji nastaje po izričitoj želji vrha vlasti, koja njegovog autora nije uspela da pronađe na domaćoj umetničkoj sceni, već u krugu podobnih ruskih vajara. Troškovi izrade spomenika proglašeni su za državnu tajnu, pa je tako ceo postupak ne samo netransparentan, već i potpuno apsurdan. Javni spomenik namenjen javnom prostoru gradi se pod oznakom državne tajne. Sakrivanja troškova spomenika, ali i svi ostali netransparentni radovi na „ulepšavanju“ Beograda nisu novina, pa opominju reči Branislava

Nušića: „I, dok je nekada svaka stopa zemlje na beogradskom tlu bila poprskana krvlju naših predaka, dotle je danas svaka stopa pritisnuta dugom njihovih potomaka“.²

Izgradnja monumentalnog spomenika visine 23m sa epskom figurom Stefana Nemanje u osnovi potpuno odgovara dominantnom kič diskursu u aktuelnoj vlastodržačkoj viziji Beograda. Njegova ikonografija u potpunosti odudara od standardizovanih rešenja u predstavljanju Stefana Nemanje i predstavlja mitomansku alegoriju i konfuznu mešavinu različitih poruka. Nemanja je predstavljen kao ratnik, kako stoji na postolju koje predstavlja „raspukli vizantijski šlem“. U desnoj ruci je uzdignuti mač, a u levoj svitak sa tekstom Highlandarske povelje. U prostoru „šlema“ nalaze se prikazi događaja iz srednjovekovne srpske istorije.

Spomenik Stefanu Nemanji treba da fascinira i zabljesne posmatrača na isti način kao recimo fontana na Slaviji i to je jedini njegov smisao i domet. Sve netačnosti i nelogičnosti u ikonografiji spomenika suštinski i nisu važne za njegove naručioce. Kod promišljenih javnih spomenika ovakve omaške teško su zamislive, ali su one sasvim dopuštene i prisutne u zabavnim parkovima. Tu je u želji da se općini posmatrač i privuče korisnik usluga prisutno manipulisanje najrazličitijim istorijskim elementima. Istorijsku doslednost i složeniji idejni smisao niko i ne traži i ne očekuje u zabavnom parku. U projekciji Beograda kao zabavnog parka spomenik Stefanu Nemanji očigledno treba da posluži kao još jedna gradska atrakcija.

U senci monumentalnog spomenika i pretvaranja grada u zabavni park ostaju zapuštene ulice i druge javne površine koje svakodnevno koriste građani. Vizije i fantazmagorije vlasti ne mogu da sagledaju realnosti i potrebe građana, pa materijalizacija mitomanske projekcije prošlosti narušava komunalni red. I tako, sasvim apsurdno, podizanjem spomenika povećavaju i proširuju se rupe na beogradskom tlu, pa dok se u zanosu aplaudira i općinjeno proglašava „pobeda“ i korona „obnova“ nacije formiraju se krateri i crne rupe u koje postepeno i bezizlazno upada čitavo srpsko društvo.

---

2 B. Nušić, *Politički život i smrt*, Beograd 1999, 28.

Sa otvaranja izložbe NajRupa (Beo)grada, 5. april 2021. godine

Sa otvaranja izložbe NajRupa (Beo)grada, 5. april 2021. godine

*Predrag Koraksić Corax, Provalija, 2020.,
prva nagrada u kategoriji karikatura na konkursu NajRupa (Beo)grada*

Ognjen Radonjić

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

BEOGRADSKI SIMULAKRUM

Cela ujdurma rupa na Platou ispred Filozofskog fakulteta u Beogradu je, po mom mišljenju, inicirana nastojanjem grupe profesora sa Filozofskog fakulteta u Beogradu (Nenad Makuljević, Dubravka Stojanović, Saša Brajović, Milan Vukomanović i Ognjen Radonjić) da sazna cenu i izvore finansija za spomenik Stefanu Nemanji na Savskom trgu u Beogradu. Smatrali smo da je javni interes da se sve ove informacije o jednom javnom dobru objave.

Na kraju krajeva, Ustav Srbije, član 51. stav 2. glasi: „Svako ima pravo na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, u skladu sa zakonom.”¹ Ne manje važno, u Zakonu o budžetskom sistemu, član 27a. stav 1., je zapisano: „Vlada je odgovorna za sprovođenje fiskalne politike i upravljanje javnim finansijama i sredstvima Republike Srbije u skladu sa principima, pravilima i procedurama utvrđenim ovim zakonom.” Princip transparentnosti na koji smo se oslonili prilikom pisanja ovog našeg zahteva je određen članom 27b. (stav 1. podtačka 5.) koji nalaže „... da su obezbeđene ažurne finansijske i nefinansijske informacije koje se odnose na upravljanje fiskalnom politikom, da su dostupne kako bi se omogućila delotvorna javna provera vođenja fiskalne politike i stanja javnih finansija; da oni koji su odgovorni za objavljivanje takvih informacija te informacije ne uskraćuju, osim ako bi njihovo objavljivanje nanelo značajnu štetu nacionalnoj bezbednosti, odbrani ili međunarodnim odnosima Republike Srbije.”²

Naravno, potrebna je posebno razvijena mašta, dovoljno bujna da pronade razlog zbog kojeg bi dostupnost informacije o ceni jednog spomenika i svim izvorima finansija nanela „značajnu štetu nacionalnoj bezbednosti, odbrani ili međunarodnim odnosima Republike Srbije.”

1 Ustav Republike Srbije,
https://www.paragraf.rs/propisi/ustav_republike_srbije.html

2 Zakon o budžetskom sistemu,
https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_budzetskom_sistemu.html

Град Београд
Градска управа - Секретаријат за културу
Трг Републике 3/1
11 000 Београд

ПРЕДМЕТ: Захтев за достављање информација од јавног значаја

Награда споменика Стефану Немани покренута и реализује се од стране државних и грађанских органа.

У складу са чланом 51 Устава Републике Србије и у складу са чланом 1, чланом 2 и чланом 15 Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Подносиоци захтева овим путем моле Секретаријат за културу Градске управе града Београда, као расписивача/наручиоца конкурса да јавност обавести о:

- спецификацији свих трошкова који обухватају целокупни процес конкурса, израде, транспорта и постављања споменика Стефану Немани
- ангажованим предузећима и појединцима који су обавили послове издвајања, транспорта и постављања споменика, као и о датумима закључивања свих уговора
- извору финансијских средстава за трошкове, конкурса, израде, транспорта и постављања споменика Стефану Немани.

Наградама споменика Стефану Немани, аутора Александра Рукваншићева, на Савском тргу у Београду налази се у средњегу пажње јавности, па је добијане потпуних информација о свим аспектима овог процеса од изузетне важности.

Молимо вас да захтев доставите на адресу:

Чика Лубина 18-20
Београд
Филозофски факултет Универзитета у Београду
Адресирано на подносиоце захтева.

Подносиоци захтева:

Немад Марковић, професор Филозофског факултета у Београду
Дубравка Стојановић, професорка Филозофског факултета у Београду

Саша Брајковић, професорка Филозофског факултета у Београду
Милан Вукотиновић, професор Филозофског факултета у Београду
Огњен Радовић, професор Филозофског факултета у Београду

У Београду, 4.9.2020.

Zahtev za traženim informacijama smo početkom septembra prošle godine uputili Sekretarijatu za kulturu gradske uprave grada Beograda.

Odgovor nismo dobili zbog čega smo se žalili Povereniku za informacije od javnog značaja. Na njegovu intervenciju dobili smo odgovor od Sekretarijata 2.11.2020. da nam tražene informacije ne mogu dostaviti jer su proglašene tajnim podatkom do 2023.

Ipak, čini se da bujne mašte ne nedostaje jer član 2. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja precizira: „Informacija od javnog značaja, u smislu ovog zakona, jeste informacija kojom raspolaže organ javne vlasti, nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti, sadržana u određenom dokumentu, a odnosi se na sve ono o čemu javnost ima opravdan interes da zna.“ Članom 4. istog zakona utvrđuje se da opravdani interes „...postoji uvek kada se radi o informacijama kojima raspolaže organ vlasti koje se odnose na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine, a ako se radi o drugim informacijama kojima raspolaže organ vlasti, smatra se da opravdani interes javnosti da zna... .. postoji, osim ako organ vlasti dokaže suprotno.”³

I tako smo došli u paradoksalnu situaciju - mi kao tražioci informacije nismo dužni da dokazujemo da postoji javni interes, jer Ustav i Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja sadrže pretpostavku postojanja javnog interesa, osim kada organ vlasti dokaže suprotno. Organ vlasti to nikada nije dokazao, ali nam je uskratno pristup traženim informacijama.

Ali izgleda da nisu samo obični smrtnici uskraćeni za ovu informaciju - početkom januara ove godine je gradonačelnik Beograda dr Zoran Radojičić izjavio da ne zna koliko košta spomenik⁴ iako su mediji svega desetak dana ranije objavili da se na osnovu carinskih izveštaja može zaključiti da će ovaj spomenik koštati građane najmanje

---

3 Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_slobodnom_pristupu_informacijama_od_javnog_znacaja.html

4 Danas (2021), Radojičić: Ne znam koliko košta spomenik Stefanu Nemanji, <https://www.danas.rs/ekonomija/radojicic-ne-znam-koliko-kosta-spomenik-stefanu-nemanji/>

9 miliona evra.⁵ Zanimljivo, ovaj spomenik od 23 metra i 68 tona je skuplji do Avalskog tornja (8,5 miliona evra) ponovo otvorenog 2009., koji ima 204,57 metara, i koji je sačinjen od 5.880 tona betona, 500 tona armature, 150 tona čelične konstrukcije i na čijem vrhu se nalazi antenski stub visine 68 metara i težine 70 tona.

Opet, postavlja se pitanje kako su onda cene još četiri spomenika čija se, iako bez tendera, postavka planira (despotu Stefanu Lazareviću, Aleksandru Deroku, Vasku Popi i Olgi Jevrić), poznate i u ukupnom iznosu se približavaju cifri od 29 miliona dinara.⁶

Na kraju, kako se ispostavilo krajem januara ove godine, cenu spomenika državnom tajnom nije proglasila država već vajar. Prema rečima zamenika gradonačelnika (Zamenik) cena „...spomenika nije nikakva tajna.” Zahtev vajara je bio da se cena spomenika ne otkrije i dodao da prema zakonu vajar ima prava da to traži i da će cena biti objavljena „...posle završetka spomenika i dozvole vajara.”⁷ Štaviše, vajar je izjavio da ni Zamenik ni on sam ne znaju cenu spomenika jer se račun i još skupljaju, a za sve je kriv, ko drugi nego izvesni vajarev saradnik Alan, koji „stalno nešto mudruje kada skuplja i sabira račune.”⁸

Bilo kako bilo, svega par dana pošto smo dobili ovaj odgovor od Sekretarijata, tačnije 6.11.2020., Zamenik je gostovao na Studiju B. Tom prilikom je iskazao duboko razumevanje za građane zabrinute za svoju bezbednost zbog rupa na Platou i ujedno im poručio da moraju „...da se obrate pravoj adresi, a ne meni. Ja znam da ljudi misle da sam ja nadležan za sve u Beogradu, ali za ovaj plato je nadležan Filozofski fakultet. Taj plato pripada njima, a Grad Beograd ne održava taj plato... ali zato taj Fakultet zna da kritikuje ovu vladu i zna da kritikuje nas i ti njihovi profesori malo, malo pa nešto se bune. Neka srede taj Plato.

---

5 N1 (2020), Spomenik Stefanu Nemanji verovatno skuplji od 9 miliona evra, <https://rs.n1info.com/vesti/spomenik-stefanu-nemanji-verovatno-skuplji-od-9-miliona-evra/>

6 Nova S (2021), Stižu još četiri spomenika za 29 miliona, <https://nova.rs/vesti/drustvo/stizu-jos-cetiri-spomenika-za-29-miliona/>

7 N1 (2021), Vesić: Cena spomenika Stefanu Nemanji biće objavljena kad odobri vajar, <https://rs.n1info.com/vesti/vesic-cena-spomenika-stefanu-nemanji-bice-objavljena-kad-odobri-vajar/>

8 Nova S (2021), Ruski vajar: Ni Vesić ni ja ne znamo cenu spomenika, <https://nova.rs/vesti/drustvo/ruski-vajar-ni-vesic-ni-ja-ne-znamo-cenu-spomenika/>

Danas će da izađe inspekcija, pa će dobiti kaznu, pošto su nadležni za taj Plato. Sve to pripada njima“⁹

Zanimljivo je da su Zameniku zasmetale samo rupe na Platou, ali ne i išaran portret ubijenog premijera Srbije Zorana Đinđića i oštećen postament spomenika Njegošu.

Elem, tog jutra na Studiju B, jedna javna površina koja je prolaz između Vasine i Knez Mihailove, koja spada u okvire Prostorno kulturne istorijske celine „Područje Knez Mihailove ulice“ i ispod koje se nalazi važno arheološko nalazište (rimske terme), postade vlasništvo Filozofskog fakulteta.

- 9 Nova S (2020), Vesić laže i pretil Filozofskom jer profesori kritikuju vlast, <https://nova.rs/vesti/drustvo/vesic-laze-i-pretil-filozofskom-je-profesori-kritikuju-vlast/>

*Spomenik Njegošu na Platou
ispred Filozofskog fakulteta u Beogradu*

Mural Zoranu Đinđiću na Platou ispred Filozofskog fakulteta u Beogradu

Zoran Mihailović, Medalja, 2020.

Zamenik naravno nije časio časa i ubrzo je na Filozofski poslao inspekciju, a nedugo potom (18.11.2020) i Rešenje Odeljenja za komunalne poslove i komunalnu inspekciju opštine Stari Grad u kojem se Fakultetu nalaže da u roku od 8 dana uredi površinu na pomenutoj parceli. U rešenju se Opština poziva na član 17. stavovi 1.,2.,3.,4., 5., 6. i član 60. stav 2. Odluke o komunalnom redu koji se svode na to da se o urednom stanju parcele mora starati korisnik.¹⁰ I ne samo to - ukoliko Filozofski ne postupi po ovom nalogu, nalog će o njegovom trošku (dakle na račun Fakulteta) izvršiti ovo Odeljenje prinudnim putem.

Ono što su opštinske birokrate zaboravile, a što je u ovom slučaju elementarno, je da Plato spada u površinu javne namene za čije je staranje nadležno gradsko komunalno preduzeće. Osim što je javna površina, Plato je, kao što smo pomenuli, i kulturno dobro. U članu 30. Zakona o kulturnim dobrima definišu se prava Sopstvenika koji koriste i upravljaju kulturnim dobrima, dok se članom 31. definišu njihova prava i obaveze. Ono što, između ostalog, definiše ko je Sopstvenik kulturnog dobra su i prihodi koje ostvaruje od upravljanja istim. Član 31. stav 2. glasi: „Sopstvenik je dužan da snosi troškove za izvršavanje obaveza iz stava 1. tačka 1) ovog člana, do visine prihoda ostvarenih od kulturnog dobra“.¹¹ S obzirom da Filozofski fakultet ne ostvaruje prihode od ovog kulturnog dobra, što znači da nije njegov Sopstvenik, jasno je da ne postoji ni obaveza ulaganja dodatnih sredstava od strane Fakulteta.

Na ovo Rešenje je Filozofski fakultet uložio žalbu koja je odbijena. U obrazloženju od 28.1.2021. kojim je žalba odbijena dolazimo do zanimljivih podataka. Prvo, Zamenik je na Studiju B konstatovao problem sa rupama na Platou 6.11.2020. i izjavio da će poslati odmah inspekciju na Fakultet. Sa druge strane, u obrazloženju se navodi da je inspekcija dobila nalog da zbog ovog pitanja dođe na Filozofski fakultet 26.10.2020, dakle deset dana pre nego što je Zamenik najavio inspekciju.

---

10 Odluka o komunalnom redu, https://www.paragraf.rs/propisi/odluka_o_komunalnom_redu-beograd.html

11 Zakon o kulturnim dobrima, https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturnim_dobrima.html

Drugo, Odeljenje je Rešenje od 18.11.2020. poslalo Filozofskom fakultetu poštom 14.12.2020. Međutim, prema tvrdnjama Odeljenja i Pošte, ova pošiljka je zagubljena i nikada nije uručena Filozofskom fakultetu. Ipak, nasuprot tvrdnjama Odeljenja i Pošte, činjenica je da je Fakultet ovo Rešenje primio 16.12.2020. i u predviđenom roku od 15 dana, to jest 30.12.2020. uložio je žalbu. Treće, pošto tvrdi da Filozofskom fakultetu nije uručeno zvanično Rešenje, Odeljenje je donelo odluku da žalbu Fakulteta odbaci kao preuranjenu jer je žalba podneta pre nego što je samo Rešenje uručeno Fakultetu. Može li apsurdnije?

РЕПУБЛИКА СРБИЈА – ГРАД БЕОГРАД
 ГРАДСКА ОПШТИНА СТАРИ ГРАД – УПРАВА ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ
Одељење за комуналне послове и комуналну инспекцију
 VII-01 Број: 355-737/20 – 22.1.2021. године
 Београд, Македонска 42
 Схп 4

2801/2021

99/1

Одељење за комуналне послове и комуналну инспекцију, Управе градске општине Стари град У Београду, Македонска 42, на основу члана 162. Закона о општем управном поступку ("Службени гласник РС", број 18/16 и 95/18 – аутентично тумачење), решавајући по жалби Универзитета у Београду – Филозофског факултета, са седиштем у Београду, у улици Чика Љубина број 18-20, кога заступа Велимировић Милош, адвокат из Београда, улица Кондина број 13, по овлашћењу начелника Управе број: 020-2-150/2020, од 26.10.2020. године, руководиоца Одељења Ђокић Данијела, доноси

РЕШЕЊЕ

ОДБАЦУЈЕ СЕ жалба Универзитета у Београду – Филозофског факултета, са седиштем У Београду, у улици Чика Љубина број 18-20, против решења Одељења за комуналне послове и комуналну инспекцију, Управе градске општине Стари град у Београду, број 355-737/20 од 18.11.2020. године, као неблагоприятна.

Образложење

Овом Одељењу је дана 12.01.2021. године поднета жалба од стране Универзитета у Београду – Филозофског факултета, са седиштем у Београду, у улици Чика Љубина број 18-20, које заступа Велимировић Милош, адвокат из Београда, улица Кондина број 13, на решење овог Одељења, број 355-737/20 од 18.11.2020. године.

Увидом у списе предмета, број 355-737/20 утврђено је да је именовани поднео жалбу дана 30.12.2020. године, препорученом поштом, која је достављена дана 12.1.2021. године.

Дописком ЈП „Пошта Србије“ број 411143 од 15.01.2021. године, ово Одељење је обавештено да је пошилка број 06389 примљена 14.12.2020. године, у статусу изгубљена.

Чланом 162. Закона о општем управном поступку, предвиђено је да првостепени орган решењем одбацује жалбу која није благовремена, није дозвољена, коју је поднело неовлашћено лице или која није уређена у року који је орган уредио.

Имајући у виду, да на основу дописа ЈП „Пошта Србије“ број 411143 од 15.01.2021. године, ожалбено решење није достављено странци, сходно томе жалба се сматра преурањеном те је донето решење као у диспозитиву.

Против овог решења може се изјавити жалба Секретаријату за инспекцијске послове града Београда – Сектору за комунални инспекцијски надзор, у року од 15 дана од дана достављања истог, преко овог Одељења.

Жалба се таксира са 480,00 динара локалне административне таксе и уплаћује на рачун број 840-742251843-73 са позивом на број 97 44-018 у корист Градске општине Стари град.

Решење доставити: Именованом и архиви.

ПРАВНА ОБРАДА
 Стојановић Дејан, дипл. правник

*Andrej Josifovski – Pijanista,
Golden Shovel, Savski nasip, 2020.,
prva nagrada u kategoriji ilustracija
na konkursu NajRupa (Beo)grada*

Dušan Čavić

Marka Žvaka

TRAGEDIJA SAVSKOG NASIPA

Zamislite da je u Tašmajdanskom parku na zelenoj površini izgrađen stambeni objekat čvrste građe, ograđen žičanom ogradom. I da je do prve postojeće pešačke staze betoniran prilaz. Zamislite da je vodoizvorište u Tašmajdanskom parku i da je u njemu više reni bunara koji crpe podzemne vode kojima se snabdeva beogradski vodovod. I da je pomenuti nelegalni objekat podignut, sve sa septičkom jamom, tik pored jednog od reni bunara. I da nadležni ne preduzimaju ništa. Ovaj scenario se već godinama dešava na području Savskog nasipa, tik iza novobeogradskog bloka 45.

Na području Savskog nasipa (područje vodozahvata podzemnih voda kojima se snabdeva beogradski vodovod) pored pripadnika različitih kriminalnih grupa objekte imaju i bivši načelnik jedne beogradske policijske stanice, javnosti više ili manje poznati privrednici, pomoćnik predsednika jedne gradske opštine, ljudi koji imaju kontakte sa aktuelnom administracijom. A kako se i sam pohvalio, Aleksandar Vučić se ponekad hrani u jednom tamošnjem restoranu. Na Savskom nasipu se nalaze cevasti i reni bunari iz kojih se Beograd snabdeva podzemnim vodama. Po rečima stručnjaka podzemne vode su boljeg kvaliteta od voda Save koje prerađujemo u postrojenju u Makišu.

Mnogi objekti na Savskom nasipu imaju septičke jame. Ljudi nužde iznad drenova bunara odakle se crpe vode, direktno u vode koje završavaju u našim česmama. Neki od onih koji su podigli objekte su dobijali rešenja o dozvoli za postavljanje isključivo montažnih objekata od različitih javnih preduzeća koja su gazdovala područjem. Navodno se dozvole već godinama ne izdaju. Objekti i dalje niču i nisu montažni. Zida ko kako hoće. Javno zemljište se preprodaje, asfaltira se korito reke Save za velike vode, kreativniji su stigli i do postavljanja ivičnjaka, parcele se ograđuju, nastaju redovi objekata uz reku. Na prostoru Savskog nasipa, postoji i jedan privatni posed - Jocičina, no bez obzira što je reč o privatnoj svojini, na njoj nije moguća gradnja, obzirom da čitav pojas između nasipa i reke potpada pod vodno zemljište.

Dušan Čavić, Savski nasip

Po rečima Ivana Matića, predsednika jednog od udruženja onih koji su tamo zidali o izgradnji nekih novih infrastrukturnih objekata na prostoru Savskog keja (kao što je recimo nova staza u podnožju nasipa) oni razgovaraju sa predstavnicima grada Beograda. Dakle, te ljude grad Beograd prepoznaje kao legitimne sagovornike čiji ideje je rad da sasluša i eventualno i realizuje novcima svih građana Beograda. Na vrhu nasipa se nalazi asfaltni put koji je ulegao, kako pomenuti predsednik udruženja kaže, od teških kamiona kojima se prevozi građa za podizanje nelegalnih objekata. Elektrodistribucija prodaje struju ovim građanima. Iz reni i cevastih bunara izlaze kablovi koji vode do nelegalnih objekata. Izgleda i da JKP Beogradski vodovod i kanalizacija nemaju nikakav problem sa dešavanjima na ovom prostoru, u datim okolnostima su prepoznali nove mogućnosti zarade prodajom struje iz svojih objekata.

A odmah uz ovaj prostor ka gradu, u zaleđini blokova 70a, 70, 44 i 45 nalazi se Savski kej - jedina zelena oaza stanovnika novobeogradskih betonskih blokova. Njemu gravitira sve veći broj građana iz skoro izgrađenih zgrada u postojećim i novoizgrađenim blokovima. Goran Vesić je najavio rekonstrukciju keja i to po ugledu na Sava promenadu kod Beograda na vodi. Tamo su površine mahom betonirane, a na Savskom keju su zelene. Najnoviji trend je zaklanjanje pogleda na reku postavljanjem splavova jednog uz drugi. Očigledno je da nijedna nadležna služba ne vodi brigu o tome da li, kako i na koji način ugostiteljski objekti na vodi mogu biti postavljeni.

Neki od ugostitelja samoinicijativno buše nasip i kroz njega provlače instalacije, uklanja se betonski parapet, kako bi se gostima splavova omogućio jednostavniji pristup. Pre izvesnog vremena na Savskom keju su počeli da se pojavljuju Cunami splavovi. Tipski, izrazito neatraktivni objekti koji se ređaju jedan do drugog i kojima se dodeljuju nazivi brojevima. Iznajmljuju se na dnevnom nivou za žurke i proslave. Sa pojavom ovih splavova ponovo je aktuelizovan saobraćaj motornih vozila po keju. Komunalna policija upućuje na regularnu, i obrnuto. Cunami vozila su praktično konstantno na keju, a po svedočenjima građana koji ulaze u komunikaciju sa vozačima od njih dobijaju sledeću poruku: „Ništa nam ne možete”. Stanovnici imaju problem sa muzikom i bukom koja je noću, pre pandemije i mera, dolazila sa Cunami splavova.

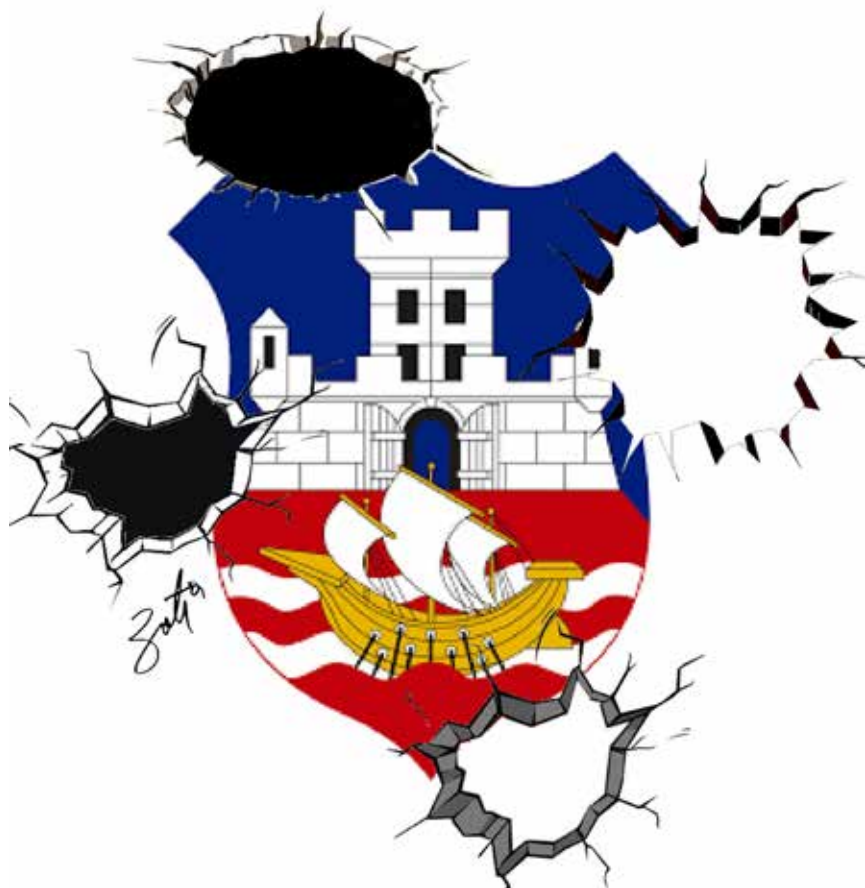
Građani su se na društvenim mrežama okupili u neformalno udruženje *Za Naš Kej*. Nedavno je pokrenuta još jedna građanska inicijativa *Zajednička Akcija B70* dok je *Savski nasip* pionirska organizacija u borbi za interese građana. Potpisuju se peticije sa željom za transparentan proces donošenja odluka u vezi razvoja keja koji bi aktivno uključio zainteresovane građane u svim fazama planiranja. No grad i ovom prilikom odbija da čuje svoje građane. Nedavno je svoj rad okončala gradska radna grupa za donošenje nove Odluke o plutajućim objektima (splavovima) u Beogradu. Članovi radne grupe su bili i predstavnici splavara, kako sa ovog područja, tako i sa lokacije Ušća. Iako su predstavnici udruženja građana gradu predali peticije sa potpisima više hiljada građana, Grad nije prihvatio ideju da i njihovi predstavnici uzmu učešće u radu komisije. Grad je čak i odbio da dostavi imena članova radne grupe što govori o stepenu netransparentnog rada i činjenici da administracija prepoznaje interes kapitala, ali na žalost ne i interes grada i njegovih građana.

Područje Savskog nasipa i keja je jedno od ključnih za odbranu i opstanak Beograda kao zdrave životne sredine u kojoj živimo. Možda je jedan od razloga zbog koga je ovih dana Grad Beograd objavio da će tražiti eventualne nove podzemne vode na Velikom ratnom ostrvu i to što je područje vodoizvorišta na Savskom nasipu zagađeno, te što se na Makišu najavljuje izgradnja stambenih kompleksa i samim tim zagađenje i tog područja.

Kada će profunkcionisati pravna država? Savski nasip i kej su jedno od ogleđnih dobara na kome se ponajbolje sagledava stepen korupcije našeg društva. Biće nam bolje kada budemo ponovo videli reku od splavova i kada Savski nasip postane ono što je bio pre dvadestak i više godina, kada sam ga sa drugarima iz kraja osvajao biciklom. Tada je to bila jednostavna, gusta i bezbrižna priroda iza bloka 45, bez ikakvih objekata na njoj.

Dušan Čavić, Savski kej u novobeogradskim blokovima

*Zoran Mihailović,
Predlog za novi GRB Beograda, 2020.*

Viktor Marković

Njuz.net

UNESKO UVRSTIO BEOGRADSKJE UDARNE RUPE U SVETSKU KULTURNU BAŠTINU

Udarne rupe na ulicama Beograda napokon su dobile svetsko priznanje nakon što je Unesko odlučio da ovaj prirodni fenomen uvrsti u svetsku kulturnu baštinu. Rupčage na ulicama i trotoarima će time postati zaštićeno nacionalno dobro. Stručnjaci se slažu da rupe na putevima glavnog grada mogu da privuku veliki broj turista u prestonicu.

Priroda se postarala da naš glavni grad i njegovi bulevari, trotoari, putevi i ulice budu prepune rupa najrazličitijih veličina i oblika. Po tome kako se odnosimo prema rupama su naša zemlja i naš Beograd jedinstveni u svetu. Mi rupe negujemo, poštujemo ih i ne diramo kada se, same od sebe, pojave, kaže zamenik gradonačelnika Goran Vesić.

Udarne rupe su samo još jedna u nizu razvojnih šansi Beograda i cele naše zemlje, poput banja, poljoprivrede i IT sektora. Tačno je da i druge zemlje i gradovi imaju rupe na putevima, ali one ih uglavnom, na nedemokratski način i bez ikakve javne rasprave brzo zakrpe, ne dopuštajući im da razviju svoj puni potencijal. Drago mi je da je Unesko prepoznao beogradske rupe kao deo svetskog nasleđa baš za vreme vladavine predsednika Aleksandra Vučića, a ne za vreme prethodnog režima koji je rupe koristio samo da se na njima obogati i otuđi ih od naroda, zaključio je zamenik.

Kako se nezvanično saznaje, Unesko se dugo razmišljao da li da beogradske rupe uvrsti u materijalnu ili nematerijalnu baštinu jer budući da mnoge od njih prkose krpljenju i odolevaju zubu vremena već decenijama, sada ispunjavaju oba uslova.

Goran Limić,
Vesićeva rupa,
Gundulićev venac, 2020.

*Milovan Milićević, Nije beogradski okretati glavu, 2020.,
treća nagrada u kategoriji ilustracija na konkursu NajRupa (Beo)grada*

SPISAK ILUSTRACIJA

1. **Bogdan Đolić i Petar Spasić, Rupa, 2020.**,
rad je proglašen za NajRupu na konkursu NajRupa (Beo)grada 10
2. **Izložba Milije Nešića i Radeta Markovića,
Uzroci i posledice: razglednice iz autokratije, 12.3.2019.**,
u okviru programa Nije Filozofski ćutati,
Filozofski fakultet u Beogradu 13
3. **Izložba Dragoljuba Zamurovića, Vremeplov, 20.5.2019.**,
u okviru programa Nije Filozofski ćutati,
Filozofski fakultet u Beogradu 14
4. **Izložba Dragoljuba Zamurovića, Vremeplov, 20.5.2019.** 15
5. **Tribina Uzroci zaostajanja srpske privrede, 21.2.2019.**,
u okviru programa Nije Filozofski ćutati,
Filozofski fakultet u Beogradu 19
6. **Trbina Demokratija vs populizam, 28.12.2019.**,
u okviru programa Nije Filozofski ćutati,
Filozofski fakultet u Beogradu 21
7. **Zoran Petrović, Kritičar**,
treća nagrada u kategoriji karikatura na konkursu NajRupa (Beo)grada 22
8. **Jachim992, Dežulović je dobro rekao, 2020.** 24
9. **Mileta Miloradović, Čistačica, 2020.** 26
10. **Milan Stošić, Igračka pljačka, 2020.**,
nagrada za Najtragača beogradskih rupa
na konkursu NajRupa (Beo)grada 29
11. **Nedeljko Ubović, Bez reči, 2020.** 30
12. **Vanja Bejin, Radovi u toku, 2020.** 35

13. Jugoslav Vlahović, <i>Znak</i>, 20.12.2020.	37
14. Vladan Pavlović, <i>Beorupa</i>, 2020., druga nagrada u kategoriji ilustracija na konkursu NajRupa (Beo)grada	38
15. Ivana Matijević, <i>Novogodišnji ukrasi u nastajanju</i>, 2020.	40
16. Predrag Koraksić Corax, <i>Provalija</i>, 2020., prva nagrada u kategoriji karikatura na konkursu NajRupa (Beo)grada	44
17. Ognjen Radonjić, <i>Spomenik Njegošu na Platou</i> <i>ispred Filozofskog fakulteta u Beogradu</i>	50
18. Ognjen Radonjić, <i>Mural Zoranu Đinđiću na Platou</i> <i>ispred Filozofskog fakulteta u Beogradu</i>	51
19. Zoran Mihailović, <i>Medalja</i>, 2020.	52
20. Andrej Josifovski – Pijanista, <i>Golden Shovel, Savski nasip</i>, 2020., prva nagrada u kategoriji ilustracija na konkursu NajRupa (Beo)grada	56
21. Dušan Čavić, <i>Savski nasip</i>	58
22. Dušan Čavić, <i>Savski kej u novobeogradskim blokovima</i>	59
23. Zoran Mihailović, <i>Predlog za novi GRB Beograda</i>, 2020.	60
24. Goran Limić, <i>Vesićeva rupa, Gundulićev venac</i>, 2020.	61
25. Milovan Milićević, <i>Nije beogradski okretati glavu</i>, 2020., treća nagrada u kategoriji ilustracija na konkursu NajRupa (Beo)grada	64-65
26. Rade Marković, <i>Rupa za GV</i>, 2021.	korica

Izdavač
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Za izdavača
Prof. dr Miomir Despotović,
dekan Filozofskog fakulteta u Beogradu

Priredili
Ognjen Radonjić
Nenad Makuljević

Tehnički saradnici
Mila Bakić
Milan Popadić

Naslovna strana
Milan Popadić

Tehnička obrada
„Epoha“, Požega

Štamparija
„Epoha“, Požega

Tiraž
100

ISBN 987-86-6427-168-4

CIP - Katalogizacija u publikaciji

